

№ 42 (496) 17 лістапада 2006

www.nn.by

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

9 771819 161008

Цана свабоды

www.SVABODA.ORG

У якой краіне мы жывём?

Съмешна патрабаваць ад журналістаў расейскіх СМІ, каб яны пісалі «Беларусь». Але непаважна пісаць «Белоруссия» на сайце, прызначаным для беларускай аўдыторыі. Віталь Тарас адказвае Паўлу Шарамету.

Старонка 8.

Ніводзін посьпех націі ня вечны, ня вечная ніякая параза

Адам Міхнік пра горкую памяць вугорскай рэвалюцыі 1956 году, амэрыканскую крыладушнасць, меру радыкализму, ідализму без ілюзій, адказнасць радыё «Свабода» і

пераможную этыку цвярозага энтузіазму. **Старонка 20.**

Замест адной вечарыны — дзве

Стагодзьдзе «НН» у Менску. Сыпявае Вольскі, рэдактары адкажаць на пытанні. **Старонка 2.**

Замест адной вечарыны — дзъве

Сыпявае Вольскі, рэдактары
адкажуць на пытаньні.

23 лістапада нашай газэце спаўняецца 100 гадоў. Гэта ня проста юбілей аднаго выдання. У 1906 годзе пачаліся беларускі перыядычны друк і разбудова нацыянальнае інфраструктуры. Пры іншай уладзе гэтае съвята адзначалася б на найвышэйшым узроўні. А ў стаціі РБ 2006 году Рэдакцыі адмовілі ўсе залі, у якія мы зъвярталіся, каб правесыці ўрачысты сход. Вядома чаму: у Палацы мастацтваў нам штапнулі, што пасля папярэдняй вечарыны «НН» ім «тэлефанавалі».

Хоць «Наша Ніва» імкненца трывамаць дыстанцыю ад усіх палітычных сілаў, вымушаныя правесыці ўрачыстасць на Сядзібе Партыі БНФ. За такую магчымасць Фронту шчыра дзякуем. Аднак залі там малая. Што ж: замест аднаго вырашалі правесыці два ўрачыстыя сходы. Першы пачнеца а 17-й, другі — а 19-й гадзіне 23 лістапада (чацвер). Адрас Сядзібы БНФ: Варвашэні, 8 (каля мэтро «Плюшча Перамогі»). Першая вечарына скончыцца а 18.45, другая — а 20.45.

Будзе сыпяваць Лявон Вольскі, выступіць Уладзімер Арлоў, рэдактары выдання адкажуць на пытаньні.

З прыхыны памеру памяшканья просім усіх выбраць пэўны час, захоўваць парадак і прапускаць наперад журналістаў, музыкаў, замежных гасцей.

Чакаем усіх.

На Дняпры й Друці

Юбілейныя вечарыны «НН» у Бялынічах і Магілёве адбудуцца 30 лістапада з удзелам Андрэя Хадановіча, Данілы Жукоўскага, Андрэя Дынька. Даведкі праз т. (029) 388-35-61, Алег.

Скульптар Алесь Мірончык прэзэнтаваў Рэдакцыі падарунак да 100-годзьдзя — бюст заснавальніка газеты Івана Луцкевіча.

Фуршэт з нагоды юбілею

24 лістапада (пятніца) а 19-й гадзіне адбудзеца дабрачынны фуршэт з нагоды 100-годзьдзя «Нашай Нівы» з удзелам знакамітых аўтараў выдання з мэрай збору грошай на газэту. Каб узяць

удзел у фуршэце, трэба пераказаць на рахунак Рэдакцыі (гл. старонку 30) 100 тыс. рублёў. Колькасць запрашальных блітаў абмежаваная. Даведкі праз т. 284-73-29, (029) 613-32-32, (029) 707-73-29.

16-га пачнецца...

Стагодзьдзе «НН» у Вільні

16 лістапада, у чацвер, у Вільні адзначаць музуць 100-годзьдзе «Нашае Нівы». У Віленскім пэдагагічным універсітэце распачнуцца акадэмічныя чытаныні, прысьвечаныя юбілею газэты, з удзелам беларускіх, літоўскіх і польскіх навукоўцаў.

А студэнты ЭГУ запрасілі да сябе ціперашнюю Рэдакцыю газэты на госьці. У памешканьні ўніверсітэту адбудзеца сапраўдны фэст. У праграме фэсту: адкрыццё выставы

сталага аўтара «НН» фатографа і графіка Дзяніса Раманюка, студэнцкая літаратурна-мастацкая кампазіція, прысьвечаная мінуўшчыне і цяпершчыне «НН», мэга-слайд-шоў нашаніўскага фатографа Андрэя Лянкевіча, канцэрт Марылі Крупавец, прэзентацыя сайту «Нашае Нівы» і жывая гуттарка з рэдакцыйнай калегіяй «Нашай Нівы».

Гэтымі днямі кветкі будуць ускладзеныя да ўсіх гістарычных адрасоў «НН» і на магілы яе пачынальникаў на старадаўніх могілках Росы.

23 лістапада Вільня перадасць эстафэту Менску, дзе адбудзенца падвойны ўрачысты сход.

У той самы дзень іншая суполка віленскіх беларусаў у памяшканьні Саюзу пісьменнікаў Літвы ладзіць съвяточную вечарыну (бульвар Сырвіда, 6, а 17-й гадзіне).

30 лістапада съвята пераедзе ў Бялынічы й Магілёў.

**М Е Х
С Е Т К А В Ы
ДЛЯ ГАРОДНІНЫ
т. 669-25-82**

люстра дзён

- Лукашэнка: «Я катэгарычна выказаўся за непрымальнасць інсінуацый» 4
 «Перасліць зыгзагі эпохі скора здоле родны край» 5
 З гісторыка Насевіча зрабілі стрэлачніка 6
 Чыстка ў Камітэце дзяржкантролю 7
 Кандыдаты ад апазыцыі: наперадзе камуністы і прыхільнікі Мілінкевіча 7
 Польшча за размову з Москвой

Мары

- з пазыціі сілы 7
 Акцыя салідарнасці з палітвязнямі калі Дому ўраду 7
 «Жаданне зразумець працэсы ў Беларусі заўсёды знайдзе водгук» 10
 Інга Пэтц: «Беларускі ўрад рэжак сам сябе жыўцом» 11
камэнтары
 У якой краіне мы жывём? Віталь Тарас адказвае Паўлу Шарамету 8
 Павал Севярынец. Бібліятэка ў

- прыбіральні 14
 Аляксандар Класкоўскі. Ці пойдзем шляхам Новай Зэляндый? 16

пошта рэдакцыі

- КДБ адказвае «Нашай Ніве» 18
 Борыс адказвае «Нашай Ніве» 18
 «Наша Ніва» звярнулася ў суд 18
гісторыя
 Ніводзін посьпех нацыі ня вечны, ня вечная ніякая параза 20

**Моладзь Народнага Фронту:
На вуліцы, а не на ўчасткі**

Выбары ператварыліся ў фармальнасць, і ісьці на іх варта толькі дзеля таго, каб патлумачыць гэта выбарцам, гаворыцца ў Адкрытым звароце маладых сяброў ГА БНФ «Адраджэннне» да каардынатараў кампаніі «Расплюшчы вочы». Вось што яны пішуць:

«Разумеючы ўсю складанасць сёньняшняга становішча на Беларусі, турбуючыся за будучыню Айчыны, вымушаныя падаць глас.

У сёньняшніх умовах на Беларусі, калі зменене выбарчае за-канадаўства (агітацыю нармальну правесцьці стала немагчыма), калі выбарчая камісія цалкам фарму-юцца ўладай, на працягу 12 год дасканала адпрацавана фальсифікацыйная машына, калі неза-лежныя назіральнікі і прадстаўнікі апазыцыйных пльняюць на маюць магчымасці нават назіраць за выбарчым працэсам на ўсіх ягоных этапах, ня кожучы пра адсутніць магчымасці давесці сам факт фальсифікацыі, ідзе пад-рыйтоўка да выбараў у мясцовыя саветы дэпутатаў. На мініулах прэзыдэнцкіх выбараў мы чаргово раз ўз'яўліся, што дэмакратычныя выбары пры сучасным рэжыме немагчымыя, а спробы раскрыць фальсифікацыю з да-памогай назіральнікам праваліліся (замест абяцаных лічбаў «сум-ленных людзей» з кожнага ўча-стку мы мелі вельмі розныя вынікі некалькіх экзыт-полаў). У гэтых умовах, пры адсутніць карды-нальна новага падыходу барацьбы з фальсифікацыямі, уздел у выбараў — гэта самагубства. На

больш чым 20 000 месцаў аў-яднаная апазыцыя вылучае 800 кандыдатаў, астатнія 19 000 месцаў зоймуць праўладныя функцыянеры. З гэтых 800 апа-зыцыйных кандыдатаў у лепшым выпадку ўлада прапусціць не-калькі дзясяткаў (як гэта было ў мінулы раз). Калі такое адбудзецца, пры сёньняшнім пады-ходзе давесці масавыя фальсифікацыі, як гэта было падчас прэзыдэнцкіх выбараў, ня ўда-ца. Але выбары з узделам апазы-циі будуть прызнаныя легітим-нымі.

Мы, прадстаўнікі беларускай моладзі, проплануем зьяўрнуцца да выбараў з заклікам не ісьці на фальшивыя выбары ў дзень га-ласавання, а выходзіць на вулі-цы; да кандыдатаў — з патраба-ваннем зняцца свае кандыдатуры за дзень да галасавання, пасля таго як інфармацыйная кампанія будзе праведзеная.

Галоўнай мэтай кампаніі «Рас-плюшчы вочы» ёсьць акрэсле-нае інфармаваныне насельніцтва аб сітуацыі ў Беларусі. Выборы ў мясцовыя рады дэпутатаў, а дакладней, агітацыйная кампанія кожнага кандыдата, — толькі сродак данесці інфармацыю да насельніцтва, а не самамэт. Пра гэта нельга забывацца. Уздельн-

іцач у выбарах трэба так, каб мець найвялікшыя станоўчыя вынікі для сябе, а не дапамагаць тым самым рэжыму, ідуучы па добра пратаптанай дарозе. Можна вы-карыстаць агітацыйную кампанію кандыдатаў для тлумачэння си-туацыі беларусам, але авабязко-вой умовай ёсьць заклік да няў-дзелу ў «выбараў» насельніцтва і зняцца сваі кандыдатуры апа-зыцыйнымі кандыдатамі за дзень да галасавання. У дзень галаса-вання трэба заклікаць людзей масава выходзіць на вуліцы і плошчы, а не да выбарчых скрыніяў.

Для апазыцыі сапраўды пры-шоў час перастаць ужо ліць ваду на мілын рэжыму.

Жыве Беларусь!»

Старшыня «Моладзі БНФ»: Заява на конт-зняцца кандыдатаў заўчасная

На вашым сайце была раз-мешчаная заява ад імя «Моладзі БНФ», пад загалоўкам: «Моладзь Народнага Фронту: На вуліцы, а не на ўчасткі». Хачу паведаміць што моладзь БНФ ня мае да яе анікага дачыненія, бо мы ўзделычаем у гэтай выбарчай кампаніі ў якасці кандыдатаў,

сібры Моладзі БНФ зъбіраюць подпісы пад маніфэстам Аў-яд-наных дэмакратычных сілай. Моладзь БНФ, безумоўна, разглядае гэтую кампанію толькі як інфар-мацыйную, і мы неаднаразова за-ўялялі, што сітуацыю ў Беларусі магчыма змяніць толькі праз плошчы, выключна мірнымі страйкамі, па ўсёй краіне. Што датычыць дня галасавання, то на сёньня адзінага рашэння АДС па дні галасавання няма, бо яно было б заўчаснае зь некалькіх прычынаў:

1. Ужо цяпер мы бачым, як улады не рэгіструюць ініцыятыў-ных групай нашых кандыдатаў па съмеху вартых прычынаў.

2. Невядома, колькі кандыда-таў будзе зарэгістравана пасля сканчэння этапу збору подпісаў. Можа быць, што ніводнага не за-рэгіструюць. Таму цяпер прымамоў розныя варыянты, у тым ліку і зняцца ёсьць кандыдатаў за адзін дзень да выбараў.

Паважаная рэдакцыя «Нашай Ніве»! Пры нагодзе хачу адразу павіншаваць вас з стагодзьдзем выхаду першага нумара газэты. 23 лістапада — вялікі дзень для ўсёй Беларускай нацыі.

Алесь Каліта

Лукашэнка: «Я катэгарычна выказаўся за непрымальнасць інсынуацый»

Менск лічыць: Масква абмяжуецца, як і ў мінулым, пагрозамі. Бо перакрыццё газу напалохае Эўропу, а перакрыццё нафты ўдарыць па кішэні блізкіх да Крамля людзей.

Няшчырыя слова звычайна прыходзяць няшчырым палітыку. Інфармацыя пра вынікі сустрэчы кіраўнікоў Беларусі і Расей ў мінулую пятніцу настолькі цікавая, што можна канстатаваць: нафтагазавы канфлікт з Расеяй перайшоў у хранічную стадью.

У пятніцу 10 лістапада ў Маскве адбылася сустрэча Уладзімера Пуціна і Аляксандра Лукашэнкі. Меркавалася, што на сустрэчы будзе абмеркаваныя вечныя пытаныні беларуска-расейскіх стасункаў: паставіць газу, нафты, заключыць Канстытуцыйнага акту, увядзенне адзінай валюты. Пуцін і Лукашэнка размаўлялі каля чатырох гадзін сам-насам.

У пятніцу, суботу і нядзельню практична не было ніякай інфармацыі пра хаду сустрэчы Пуціна з Лукашэнкам, акрамя трох радкоў з паведамлення пущінскай прэс-службы. Толькі ў панядзелак дзяржжаўнае інфармацыйнае агенцтва БелТА паведаміла, што кіраўнік дзяржавы правёў нараду ў Адміністрацыі па забесьпечэнні краіны энэрганосьбітамі па выніках візиту ў Москву.

Так, стала зразумела, што кошт ААТ «Белтрансгаз» будзе вызначаны па выніках перагавораў, а не паводле ацэнкі банку. Гэта непрыемная навіна для «Газпрому». Вось што паведаміла БелТА: «Мы за тое, каб стварыць сумеснае прадпрыемства з Расейскай Фэдэрацияй на

базе «Белтрансгазу» і «Газпрому». Але рабіць мы гэта будзем на рынковых умовах — так, як Расейская Фэдэрация гаворыць пра паставіць газу і нафты. Гэта значыць, мы ня можам аддаць або перадаць «Газпрому» «Белтрансгаз» бясплатна, ці то 10 працэнтаў, 50 працэнтаў або любую іншую колькасць акцый. Гэта павінна быць на рынковых умовах», — падкрэсліў А.Лукашэнка.

«Я прывёў Уладзімеру Пуціну канкрэтны прыклад, калі немцы куплялі чэскую сыстэму, якая ў 2,5—3 разы меншая, чым беларуская. І яны заплацілі ў дзяляровым эквіваленце \$5,5 млрд за яе. Таму калі ацэньваць сёньня «Белтрансгаз», і гэта не як чэская кампанія — адглінаваныя збоку, а магістральны газаправоды, то гэта будзе значна даражэй, прыкладна ў 2 разы, больш як пад \$10 млрд, а то і \$12 млрд. Некаторыя спэцыялісты і да \$17 млрд ацэньваюць сёньня «Белтрансгаз». Мы будзем настойваць на адэкватнай ацэнцы. Якая гэта будзе ацэнка — мы вырашым у выніку перагавораў, а не ў выніку ацэнкі банку. Таму што ацэнка банку — гэта адна з прапанаваў, а далей мы будзем усё лічыць. З гэтым і пагадзіліся. У залежнасці ад гэтага, лічут, будзе залежаць у пэрспектыве цана на прыродны газ, што паставілеца ў Беларусь», — рэзюмаваў кіраўнік беларускай дзяржавы на той нарадзе.

АПЫТАНЬНЕ НА САЙЦЕ NN.BY

Чым скончыцца расейскі нафтагазавы шантаж?

Інтэрнайты ня вераць, што канфлікт прывядзе да якіх-кольків зъменаў.

Нічым, толькі цана на газ вырасце і камунальныя плацяжы 28 (32.2%)

Ціхай капітуляцыяй і продажам «Белтрансгазу» па «ўзаемавыгаднай рынакавай цане» 28(32.2%)

Скасаваннем дамовы пра «саюзную дзяржаву» 4 (4.6%)

Пераарыентацыяй Беларусі на Захад 2 (2.3%)

Расея навяжа адзінью валюту, і залежнасць Беларусі ад Расеі ўзмацніца 3 (3.4%)

Воўк ваўка нідзе яшчэ ня зьеў 22 (25.3%)

Усяго прагаласавала за 2 дні да 18.30 15 лістапада: 87

Сэнс апошняй фразы не да канца ясны, але найхутчэй што гэта намёк на непазыбжнасць росту цэнаў на энэрганосьбіты.

Вось яшчэ цытаты: «Я катэгарычна выказаўся за непрымальнасць усялякіх інсынуацый наконт цаны ў 200 даляраў за тысячу кубаметраў газу. На гэта Уладзімер Пуцін сказаў: ніколі такай цаны афіцыйна не называлі і не вызначалі».

На думку беларускага боку, для Беларусі цана ня можа быць вышэйшай ад Украіны, Армэніі. «А Армэніі сёньня Расея паставілае газ па 110 даляраў. Таму я на перамовах сказаў, што для нас гэта цана непрымальная, і мы будзем настойваць на датрыманыні той цаны і таго прынцыпу, якія існавалі ў гандлі прыродным газам да сёняшняга дня. У адваротным выпадку пытаныне стаіць ня ў тым, якую Расея выставіць цану на газ. Пытаныне ў тым, што мы будзем ня ўстане заплаціць гэтыя грошы», — падкрэсліў прэзыдэнт Беларусі. Паводле словаў Аляксандра Лукашэнкі, на перамовах з Уладзімерам Пуціным «гэта таксама было ўспрынята з разуменнем». «Адразу ж было сказана: мы не зьбіраемся таргідаваць працэсы ў эканоміцы Беларусі. Мы вельмі зацікаўленыя, каб Беларусь развівалася паступальна, дынамічна. І з гэтага будзем сышодзіць. Гэта было заяўлена некалькі разоў», — дадаў А.Лукашэнка.

У панядзелак расейскія выданні выйшлі з загалоўкамі кітлалту «Пуцін і Лукашэнка не змаглі дамовіцца».

Відаць па ўсім, Беларусь па-ранейшаму не зьбіраецца прадаваць «Белтрансгаз». Таму Лукашэнка прапанаваў Расеі заведама непрымальну цану «Белтрансгазу». Менск лічыць: Масква ўсё адно пойдзе на реальны эканамічны ціск і абмяжуецца, як і ў мінулым, пагрозамі. Бо перакрыццё газу напалохае Эўропу, а перакрыццё нафты ўдарыць па кішэні блізкіх да Крамля людзей. Ні расейскі, ні беларускі бок адкрыта ўтолос не выказаў, свае пазыцыі, усё пакуль вырашаваецца за зачыненымі дзвіярыма. Весьці гандаль публічна азначала б паставіць крыж на вобразах інтэгратораў.

Што датычыць увядзення адзінай валюты і Канстытуцыйнага акту, то Лукашэнка сказаў пра тое, што на гэтых пытанынях бакі «доўга не спыняліся».

Зыміцер Панкавец

«Перасіліць зыгзагі эпохі скора здолее родны Край»

Генадзь Бураўкін трапіў у больніцу ў перадынфарктным стане. З паэтам размайляў Аляксандар Класкоўскі.

Толькі што пагутарыў з Генадзем Бураўкіним. Ішчыра кажучы, зьбіраўся раней, як толькі даведаўся, што яго зноў прыхапіла... Але ўсё адбірала час нейкая журналістская мітусыня. Сёння ж — нядзеля, інфармацыіны штыль, вось і дайшлі руکі набраць на мабільніку ягоны нумар.

Кажа, што на наступным тыдні мо ўжо і выпішуць. Настрой нармалёвы. Творчыя пляны? Амаль што гатовая новая книга вершаў. Іншая реч, што для Генадзя Бураўкіна ды іншых апальных паэтаў дзяржаўныя выдавецтвы даўно сталі глухой сцяной. А шукаць спонсараў ён не вялікі мастак...

А яшчэ, кажа паэт, настаў час нешта падсумаваць. Вось і задумаў книгу ўспамінаў «Вузлы памяці». Не клясычныя мэмуары, бяз строгай храналёгіі, а менавіта каб па чарзе развязаць тыя вузельчыкі.

Аўтар гэтых радкоў пра мэмуары пакуль што ня думае. Але адзін вузельчык памяці, звязаны з асобай Бураўкіна, адразу ж намацаўся.

1990 год. Купалаўскі тэатар. Прэм'ера «Тутэйшых». Увесь Менск гудзе: у фінале на сцэне будзе ўздымацца бел-чырвона-белы сцяг!

Тады толькі што паўстаў БНФ, і аддзел пропаганды ЦК КПБ наладзіў ідэаліягічную душылаўку. Але прагрэсіўная публіка, глынуўшы паветра свабоды, ужо стала на дыбкі. Купалаўскі тэатар, месцячыся прац дарогу ад тога ЦК, ператварыўся ў апазыцыйны асяродак. (Партыйныя бастыён акторы-франдзёры называлі ў вузкім коле няйначай як «домам насупраць прыбіральні» — маючы на ўвазе каліярытны будынак у сквэры, прызначаны для неадкладных патрэбаў.)

Дык вось, квіткоў на прэм'еру, натуральна, не дастанецца. Але, з ласкі кіраўніцтва тэатру, групу творчай інтэлігенцыі (куды пашэнціла трапіць і сціплай асобе аўтара, на той час галоўнага рэдактара моладзевай газэты) запусцілі ў ложу для ганаровых гасцей. Трэба разумець, з пэўнага часу яна не карысталася попытам у намэнклітуры: высокое чынавен-

Ольга Дарахічева

ства баялася хадзіць у «кубло нацыяналістатаў».

Зрэшты, адзін фармальны прадстаўнік намэнклітуры там быў. А менавіта — Генадзь Бураўкін. Ён тады кіраваў Дзяржкамітэтам у справе тэлебачання і радиёвягчання. Міністэрская пасада!

Дарэчы, гэта асобная вялікая тэма — кадравая палітыка савецкага часу. Тады ўсё ж не было такога выразнага антыадбору, як цяпер. Кіроўная партыя наладзіла пэўную систэму сэлекцыі, не зусім адмысловую. У прыватнасці, не баялася інтэграваць і нацыянальна сувядомых, творчых людзей (іншая реч, што збольшага не яны вялікі рэй). Такі прыклад: у ЦК КПБ даволі доўга працаваў паэт Сяргей Законінікав, добры сябар Васіля Быковіча (якому ўсяляк спрыяў, карыстаючыся сваёй пасадай).

Што да Бураўкіна, то вось фрагмент з успамінаў славутай дыктаркі Зінаіды Бандарэнкі (я некалі рабіў іх літаратурны запіс, таму проста капіюю цяпер гэты кавалак зь вінчэстэра):

«Бураўкін узначаліў Дзяржтэлерады, калі панаваў брэжнёўскі застой, — у 1978 годзе. І ўся ягоная дзеянасць на гэтай пасадзе прыпала, заўважце, на камуністычны час.

Натуральная, Генадзю Мікалаевічу даводзілася быць і вялікім дыпляматам, каб не паставіць сваю справу пад удар.

І разам з тым, ён зрабіў столькі, што можна съмела, без заўшняга патасу, казаць пра цэлую эпоху Бураўкіна на тэлевізіі ды радыё. На тле застою адбыўся росквіт айчыннага этэру, у ім горда залунала роднае слова.

Уявіце сабе: усё вяшчаныне загучала па-беларуску! На ўздыме былі літаратурна-мастакская, музичная рэдакцыі. Жаданымі гасціямі на тэлевізіі ды радыё сталі таленавітая творцы — кампазытары, паэты, мастакі, навукоўцы.

Паступова перад суйчыннікамі разгорталася найбагацейшая духоўная спадчына Беларусі. Людзі ўбачылі сапраўдную, а не сфальшаваную гісторыю краіны, многія проста адкрылі для сябе яе самабытнасць.

Праўду кажучы, хто-ніхто з расейскамоўных рэдактараў і наракаў, калі Генадзь Мікалаевіч настойліва, упартая дамагаўся беларусізацыі этэру. Бо належала садзіца за слоўнікі, працаваць над сабой. Але хоць і крактлі, пацрысе перавучыліся. І нават падабацца стала.

Я ж разам з многімі калегамі ўвогуле згадваю ту юношы юношы юношы час».

...Узынёлая выглядаў і сам Генадзь Мікалаевіч на той прэм'еры «Тутэйшых». А калі ў фінале залунаў нацыянальны штандар, сцішана кінуў, на колькі памятаю, такую рэпліку:

— Ну што, здаецца, перамагаем!..

Тут у партэры нехта выгукнуў «Жыве Беларусь!» — і заля выбухнула авацыяй.

Тады, на хвалі рамантычнага ўздыму, бадай, ніхто ня мог сабе ўяўіць сённяшняга ледавіковага пэрыяду.

Вось і «Тутэйшых» прыбраўся на сцэны, спаслаўшыся на зношанасць дэкарацыяў...

Чаму стаў магчымы гістарычны адкат — гэта таксама асобная вялікая тэма. Спадзяюся, да яе яшчэ вернемся.

А на заканчэнні — адзін з новых вершаў Генадзя Бураўкіна.

* * *

**Што ж ты, сэрца, мяне падводзіш,
Нечакана трывогу б'еш?**

**Я ня веру, што на падыходзе
Мой апошні зямны рубеж.**

**Мне з маёю душой беларускай
Столькі выпала калатні!**

**Так што ты даруй перагрузкі,
Што прынеслі пакутныя дні.**

Перасіліць зыгзагі эпохі

Скора здолее родны Край.

**Так што ты патримайся трохі,
Патрываі яшчэ, патрываі!..**

Мацуйцеся, Генадзь Мікалаевіч! Мы яшчэ ўбачымся на «Тутэйшых».

З гісторыка Насевіча зрабілі стрэлачніка

Камітэт дзяржаўнага кантролю распавяўсюдзіў прэс-рэліз з вынікамі праверкі фінансаваньня Дзяржаўнай праграмы інфарматызацыі на 2003—2005 гады «Электронная Беларусь».

Праграма была заснованая ў 2002 годзе і накіраваная на стварэнне інфармацыйнай прасторы краіны, у межах якой будзе сформаваны адзіны парадак збору, апрацоўкі, накапленыя, захоўвання, пошуку й распавя́сюду інфармацыі.

КДК адзначае неефектыўнае выкарыстаныне бюджетных сродкаў, бо мэты першага і другога этапаў праграмы, якія меліся быць гатовыя ў 2005 г., фактычна не дасягнутыя. Адзначаецца, што выкананыя праекту не падалі належным чынам кошт праведзеных работ.

Дзяржкантроль лічыць, што найбольш значнай шчылінай «для незаконных выплаты і марнатраўства сродкаў зьяўлецца выкананыне па дамовах падраду з часовымі навуковымі калектывамі і фізычнымі асобамі». КДК лічыць, што арганізацыі-выкананыя выплачвалі гроши работнікам на сваё - меркаваныне, а не паводле вызначаных капштырысаў.

«Кірунікі фактычна прымалі працы, выкананыя імі самімі, а таксама іх сваякамі і работнікамі арганізацыяў, для якіх распрацоўваўся праект, і тым самым не былі зацікаўленыя ў належнай ацэнцы якасці гэтых працаў і ў аб'ектыўнай ацэнцы іх кошту», — гаворыцца ў паведамленыні прэс-службы КДК.

Усяго было ўстаноўлена неефектыўнае выкарыстаныне бюджетных сродкаў на суму 640 мільёнаў рублёў. У выніку праверкі КДК вынес прапанову Савету Міністраў і Нацыянальнай акадэміі наукаў прыцягнуць да адказнасці службовых асобаў Саўміну і НАНБ.

Міністэрства юстыцыі ж у сваю чаргу пропанавала вызваліць ад займанай пасады дырэктара Беларускага навуко-

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

ва-дасьледчага цэнтра электроннай дакументацыі, гісторыка Вячаслава Насевіча (аўтара, між іншым, фундаментальнай гістарычнай працы «Гісторыя адной вёскі ў гістарычнай пэрспэктыве»).

Сам сп. Насевіч даведаўся пра гэту рэкамэндацыю толькі ад карэспандэнта «Нашай Нівы». «Мяне не палохае звольненне, бо я найперш навуковец і дасьледчык, а не адміністратор, таму працу для сябе знайду ў любым выпадку», — кажа Вячаслав Насевіч.

«Фармальны зачэпкай для праверкі КДК сталіся тыя абставіны, што мы сапраўды зрабілі парушэнне, калі да калектыўнай службовай справы работнікаў мы не зрабілі індывідуальнай справы кожнага з дасьледнікаў. Пасыля адзін з навукоўцаў прыкладаў да праекту тэкст, банальна спампаваны з Інтэрнэту, нават бяз аўтарскай апрацоўкі, я не ўсачыў за гэтым, за што і прызначаю сваю віну. Цяпер некаторыя сродкі масавай інфармацыі робяць з Насевіча ледзьве не плягітара.

Камітэт дзяржкантролю пачаў пра-

верку дзейнасці нашага Цэнтру летам, цяпер яны апублікавалі свае прэтэнзіі. Калі кіравацца імі, то мы мусілі рабіць тую праграму самі за бясплатна і ў вольны ад асноўнай працы час, але ж гэта немагчыма, і яны павінны гэта разумець. Цяпер спрабуюць зрабіць з мяне «стрэлачніка», каб прыкрыць дзейнасць больш высокіх асобаў, нібыта ва ўсіх грахах вінаваты менавіта я. Хаця я адзначу, што на канец 2005 году Цэнтар электроннай дакументацыі ў рамках праграмы «Электронная Беларусь» выкананы цалкам адзін з найбольш прынцыповых праектаў, але пра гэта чамусыць маўчаць.

Цяпер спрабуюць у нэгатыўным сувязі паказаць абсалютна ўсю дзейнасць праграмы, але там былі вельмі добрыя праекты, якія не заслугоўваюць, каб іх згарнуці. Мне крыўдна за гэта. Уласны лёс мяне мала цікавіць, мяне больш хвалюе будучыня гэтых праектаў, бо яны сапраўды патрэбныя для краіны», — сказаў Вячаслав Насевіч.

Зыміцер Панкавец

Чыстка ў Камітэце дзяржкантролю

Вызвалены ад пасадаў першы намеснік і намеснікі старшыні КДК.

9 лістапада кіраунік Беларусі вызваліў Міхаіла Матусевіча ад пасады першага намесніка старшыні Камітэту дзяржаўнага кантролю «ў су-

вязі з пераводам на іншую пасаду» і Сямёна Соца ад пасады намесніка старшыні КДК — «у сувязі з выхадам у адстаўку».

Таксама вызвалены палкоўнік фінансавай міліцыі Анатоль Грамовіч ад пасады намесніка старшыні КДК — дырэктара Дэпартамэнту фінансавых рассьледаваньняў з зацічнінем яго ў падпрадаваньне старшыні КДК дзеяния наступнага звалінення з

органаў фінансавых рассьледаваньняў Камітэту.

Гэта фактычна чыстка Дзяржкантролю ад каманды Тозіка, раней — уплыўвага кірауніка арганізацыі, цяпер — пасла Беларусі ў Кітаі. Тоўзікаў КДК настойліва — на думку некаторых, нават за надта — змагаўся з карупцыяй у Беларусі.

МБ

Кандыдаты ад апазыцыі: наперадзе камуністы і прыхільнікі Мілінкевіча

Паводле папярэдніх падлікаў, каля тысячы кандыдатаў у дэпутаты мясцовых саветаў высунулі Аб'яднаныя дэмакратычныя сілы Беларусі. Гэтая лічба адпавядае пляну апазыцыі, які быў ухвалены на пачатку кастрычніка на нарадзе

кіраунікоў партыйных штабоў.

Найбольшую колькасць кандыдатаў высунула Партыя камуністаў і прыхільнікі лідара Аб'яднаных дэмакратычных сілаў Аляксандра Мілінкевіча — каля 200 чалавек. Пра вылучэнне каля

160 кандыдатаў заяўляе АГП. БСДП (Грамада) высунула 130 кандыдатаў у дэпутаты. Трохі меншыя паказынікі ў Партыі БНФ — 120 прэтэндэнтаў на дэпутацкі мандат.

Астатнія патэнцыйныя народныя выбарынікі рэпрэзэнтуюць драбнейшыя апазыцыйныя структуры.

Прыём дакумэнтаў выбарчымі камісіямі скончыўся 9 лістапада.

Хартыя'97

Польшча за размову з Москвой з пазыцыі сілы

Варшава па-ранейшаму не давярае Брусаю (Эўракамісіі) права весьці перамовы з Расеяй ад імя краінаў Эўропы. Перамовы з Расеяй пра новае пагадненіе аб супрацоўніцтве маюць пачацца 24 лістапада ў Хельсінкі на афіцыйнай нарадзе ЭС—Расея.

Цяпер немаведама, ці перамовы ўвогуле пачнуцца і ці нарада мае сэнс, бо польская міністарка замежных спраў Ганна Фатыга паставіла вэта на зъмест мандату.

Польшча жадае, каб ЭЗ найперш схіліла Расею спыніць эмбарг на імпарт польскага мяса і ратыфікацію Эўрапейскую энергетичную хартыю, якая б давала эўрапейскім фірмам доступ

да расейскай энергетычнай інфраструктуры.

Польшча чакае, што яшчэ да сустрэчі ЭЗ—Расея Масква дасыць «палітычны сигнал» гатоўнасці прыпыніць эмбарг.

Хоць палякаў устрымаліся падтрымаць іншыя краіны, нават тыя, якія ў душы цалкам пагаджаюцца з польскім патрабаваннямі, напрыклад, Літва. Літоўскі міністар за-

межных спраў, дарэчы, былы пасол у Менску, Пятрас Вайтэкунас толькі працаваў кампрамісную вэрсію мандату. Фатыга яго не падтрымала.

«Без чытэльнага сыгналу з боку Расеі мы не саступім», — запэўніла Фатыга.

Эўракамісія падкрэслівае, што Польшча адна ў сваіх патрабаваннях не паддавацца расейскаму націску і больш рапчу аdstойваць нацыянальныя інтарэсы. «Мы ўсе заклікалі Польшчу, каб яна адмовілася ад свайго прэтэсту», — каментавала пасыля заканчэння перамоваў камісар ЭЗ Бэніта Фэрара-Вальднэр.

Эксперыты Эўракамісіі даказваюць, што Польшча ставіць пад удар сябе (і, магчыма, колькі іншых дзяржаў, якія зацікаўлены ў но-

вай дамове), але не Расею. Бо Москва, маўляў, і так ня вельмі зацікаўленая ва ўзгаднені новай дамовы. І яна п'ёна не пагодзіцца на ратыфікацыю Энергетичнай хартыі.

«Адзінае, чаго цяпер можа дасягнуць Польшча, падтрымліваючы вэта, гэта пака-зыць, што Эўразія падзелены, — даказваюць прадстаўнікі Эўракамісіі. — Альбо, проста кажучы, што Польшча мае асобнае меркаванне».

Польскія дыпліматы цвёрдзяць, што Брусаў сам часткова адказны за вэта, бо Камісія зрабіла замала, каб схіліць Расею зьняць эмбарг. «Калі б Эўракамісія паводзілася інакш, дык іншая была б і нашая пазыцыя», — съязвірджае польскі дыпломат.

Вольга Данішэвіч

Акцыя салідарнасці з палітвязнямі каля Дому ўраду

Двум сацыял-дэмакратам удалося пра весьці ў цэнтры Менску пікет салідарнасці з палітвязняволенымі. Каля 12.00 у аўторак актыўіст Сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада) з Барысава Але́с Абра́мовіч і сябар Беларускай сацыял-

дэмакратычнай грамады Але́с Гаўрусе́й выйшлі да Дому ўраду на плошчу Незалежнасці з плякатамі «Свабоду Казуліну і іншым палітвязняволеным», «Свабоду Дашкевічу і Севярынцу». Пікетоўцам удалося прастаяць менш за хвіліну. Да іх

падышлі ахоўнікі Дому ўраду і канфіскавалі плякаты, але ня сталі затрымліваць.

За аналагічную акцыю 26 кастрычніка каля Адміністрацыі прэзыдэнта А. Абра́мовіч адседзеў 15 сутак.

МБ

У якой краіне мы жывём?

Съмешна патрабаваць ад журналістаў расейскіх СМІ, каб яны пісалі «Беларусь». Але непаважна пісаць «Белоруссия» на сایце, прызначаным для беларускай аўдыторыі. **Віталь Тарас** адказвае Паўлу Шарамету.

Вядомы журналіст Павал Шарамет апублікаваў на сایце «Белорусский партизан» артыкул «Белоруссия — Беларусь. Адна краіна — дэльве назвы». Аўтар усумніўся ў tym, ці варта ўжываць у расейскім друку назуву «Беларусь» замест агульнапрынятай «Белоруссии».

Павал Шарамет заваяваў павагу да сябе ня толькі як папулярны журналіст высокай клясы, але і як мужны чалавек. Гэта ён ізноў засвідчыў сёлета падчас вясновых падзеяў, прыехаўшы ў Менск, нягледзячы на хваробу і ведаючы, што яго тут чакае затрыманье і збіццё. Прыйчым да Шарамета ніколі не пасавала слова «ахвяра». Ён не ахвяра, але актор на палітычнай і мэдыйнай сцэнах, з якім мусіць лічыцца ўлада. Ён піша ня столькі сам, колькі пішуць пра яго. Для Шарамета выдатна падыходзіць слова «ньюзмэйкер».

Акрамя таго, трэба прызнаць, што «Белорусский партизан» — адзін з найбольш папулярных сайтаў. Ён вылучаецца ня толькі дызайном, інфармацыйнай насычанасцю ды апаратыўнасцю. Аўтары сайту, Калініна, Шарамет ды іншыя, без сумнёву, прэтэндуюць на тое, каб быць (калі карыстацца старой лексыкай) уладарамі думаў, упłyvaць на настроі ды меркаваныні дэмакратычна настроенай часткі грамадзтва, а яшчэ больш — істэблішменту.

І менавіта гэты факт вымушае рэагаваць на згаданы артыкул як на сымптаматычны, у якім знайшла адлюстраванье адна старая, але дагэтуль не бяскры́дная тэндэнцыя.

«Бялорусь жэкома» і Балтакрывія

Самі развагі пра Беларусь і Белоруссию са спасылкай на рознага роду аўтарытэтаў нагадваюць клясычную сцэну з несьмяротных «Тутэйшых». Больш за 80 гадоў таму Купала вывёў на сцэну сатырычных пэрсанажаў: Усходняга і Заходняга вучоных. Першы

гаворыць пра «ісціно-рускій ціп Северо-Западнай області», другі ўжывае тэрміны «Крэсы Усходне» і «...Бялорусь жэкома».

Гадоў пятнаццаць таму было модна дыскутаваць наконт назывы Беларусь, але зусім зь іншага гледзішча. Нэафітам, якіх з'явілася тады шмат на хвалі незалежнасці, гэтая назва падавалася... недастатковая беларускай, нават штучнай. Прапаноўваліся самыя экзатичныя варыянты.

Так, адзін мой знаёмы настойваў на tym, што Беларусь трэба называць Балтакрывія, а ўсіх, хто не пагаджаўся, падазраваў у «маскальскіх» настроях. Ціпер гэты чалавек з'яўляе значочную пасаду ў адной з дзяржава-камэрцыйных структураў і з кліентамі размаўляе выключна па-расейску. Наконт назывы дзяржавы ён, зразумела, ні з кім даўно не спрачаешца. Насамрэч, афітар (калі карыстацца так званай «падонкаўскай» мовай, пашыранай у ЖЖ) прыпазыніўся з попукамі сапраўднай назывы нават не на пятнаццаць, але гадоў на сто дваццаць. Бо слова Беларусь узвышло ў жыццё дзякуючы Францішку Багушэвічу. Да яго беларускія землі называлі Літвой, Русію, Рутенія, Северо-Западным краем, як заўгодна. Пасыля Багушэвіча Беларусь стала фактом.

Зразумела, усё залежыць ад пункту гледжанья. З пункту гледжанья законапаслухмянага расейскага грамадзяніна трэба пісаць і гаварыць паводле нормаў, афіцыйна прынятых у Расеі. Съмешна патрабаваць ад журналістаў расейскіх СМІ замест «Белоруссия» пісаць і гаварыць «Беларусь». Але публікы «Беларусь» прызначаныя ня столькі для расейскіх грамадзянаў, колькі для беларускіх. Аўтары спадзяюцца на разуменіе й падтрымку сваёй пазыцыі менавіта ў Беларусі.

Паміж двумя крэсламі

І ў гэтым сэнсе аўтару артыкулу можна паспачуваць, паколькі ён апынуўся ў

пазыцыі чалавека, які жадае сядзець на двух крэслах. Яму хочацца, каб яго лічылі беларускім патрыётам, але пры гэтым не забываліся, што ён — грамадзянін Расейскай Фэдэрацыі.

Дакладней, ён сам не дae сабе аб гэтым забыць, ня можа, так бы мовіць, расслабіцца, бо займае пасаду на Першым расейскім канале — канале, які ў спачуваны беларускім патрыётам (такім, як Дашкевіч, напрыклад) западозрыць цікка.

Хай бы жаданье сядзець на двух крэслах заставалася асабістай праблемай аўтара. Але на вялікі жаль, падобная, кажучы па-расейску, «межеумочная» пазыцыя характэрная для многіх прыхільнікаў дэмакраты ў самой Беларусі.

Усіх, хто выступае ня праста з дэмакратычных, але з нацыянальна-дэмакратычных пазыцыяў — інакш кажучы, лічыць прыярытэтамі захаванье беларускай мовы і культуры, нацыянальны саматоенасці — адразу запісваюць у маргіналы, «за Пазыніка». Што робіць, дарэчы, і Шарамет.

Такая пазыцыя, між іншым, мала чым розніца ад пазыцыі ўлады. Пакуль яна, улада, выступала (прынамсі, на словах) за шыльны саюз з Москвой, аб'яднаная апазыцыя магла крытыкаўцаў гэту ўладу, пазыцыянуючы сябе ў якасці пасыядоўнай прыхільніцы дзяржава-самастойнасці і нацыянальнае незалежнасці. Пры гэтым лідэры апазыцыі адкідалі, ці ў лепшым выпадку адсоўвалі на другі-трэці плян культурніцкі, моўны мэсыдж у сваім звароце да народу. А калі ўлада ў асобе кіраўніка дзяржавы пачала ў силу аўктыўных прычынаў выступаць супраць імпэрскай палітыкі Масквы як, нібыта, адзіны гарант сувэрэнітetu Беларусі, апазыцыя апынулася ў страшнна няёмкі становішчы.

Яна выказвае гатоўсць падтрымаць уладу ў барацьбе за дзяржаву-незалежнасць. Але як апазыцыі захаваць твар у новых умовах, калі да гэтага яна ўвесь час з'яўлялася да народу на «общчапанятнам языке», як да канглімэрата грамадзянаў РБ, а не беларускіх грамадзянаў? На гэтай мове ўвесь час з'яўлялася да электарату ўлада. І апазыцыя вырашыла ўладзе ў

камэнтары

гэтым не саступаць. Але што новага магла яна сказаць на той самай мове, якой карыстаецца ўзурпатор? І аб якой абароне сувэрнітэту можна гаварыць, калі Беларусь па-ранейшаму пазбаўленая аднаго з галоўных аtrybutaў дзяржайнасці — афіцыйнага статусу мовы тытульнае нацы? Каб нешта здаць, трэба гэта спачатку набыць.

Апазыцыя ўсыед за ўладай звыкла адвоздзіць народу ролю пасіўнага суб'екту, які трэба адпаведным чынам апрацоўваць з дапамогай піяр-актыўю і выбарчых кампаній... А калі сам народ, дакладней, яго актыўная частка, якая заўсёды складае меншасць, выходзіць на плошчу, лідэры дэмакратай упадаюць у прастрацю. А ўлада кідае супраць купкі людзей спэцназ. Бо і для тых, і для других маральні і нацыянальна-патрыятычны фактар становяцца поўнай неспадзянкай.

Васіль Быкаў і іншыя

Ясна, якая роля адвоздзіца беларускай мове ў лёгіцы людзей, што загадзя пагадзіліся лічыць сябе расейскай правінцыяй. Гэта ж мова маргіналаў, зь якімі няма сэнсу лічыцца. Хіба можна на ёй разылічаць на шырокую аўдыторыю? Адсюль і нязыўная правінцыянасць палітыкі, а таксама ў журналістыкі. Заўсёднае азіранье цераз плячу на Крэмль і расейскіх палітолагаў, ці, наадварот, на Вашынгтон і Брусэль.

Журналісту Шарамету здаецца, што спречка пра напісаныне назвы краіны мае чыста філялягічны, культурніцкі характар. Але ён забывае, што ў нацыятаўвэрні, беларускім і любым іншым, філялягія ёсьць фактарам маралі ды палітыкі. Калі заходзіць гаворка пра «ўпарадкаваныне» беларускай артаграфіі чыноўнікамі Мінадукацыі, у асяродку нацыянальнай інтэлігенцыі няма сумневаў, каму і дзеля чаго патрэбнае гэтае ўпарадкаваныне.

Калі Васіль Быкаў ў расейскамоўнай беларускай газэце съследам за краінком дзяржавы ўпарты называюць Василием Быкаўм, гэта съведчыць аб зыняважлівым стайлёні да пісьменыніка і да беларускага нацыянальнага як такога.

Гэта звычайнае супадзеніне, але падаецца сымбалічным фактам, што галоўная рэдактарка «КП в Беларусі» Юлія Слуцкая «звольнілася» неўзабаве

пасыля публікацыі інтэрвю наконт невядомай аповесы ў Быкава, надрукаванай у часопісе «Дзеяслоў». Уласна кожучы, у вачох улады ўсе беларускія пісьменыні і філёлягі ёсьць ворагамі. Но менавіта тут, у сфры беларускай мовы, улада дзяржавы сканчаецца і пачынаецца ўлада слова. Прызначыць чыноўнікаў пісьменынікамі, канечне, можна, але прымусіць чытаць іх кнігі — ніколі.

Канфлікт паміж уладай і Саюзам беларускіх пісьменынікамі, спроба гвалтобуна замяніць яго саюзам пісьменынікамі на чале з Чаргінцом засталіся недацэненымі журналістамі ў Беларусі. Яны ўбачылі ў гэтым усяго толькі звычайнае памкненьне кіраўніцтва справаў презыдента накласыць руку на маёмасць — у гэтым выпадку — Дом літаратара, каб паказаць, хто ў хаце гаспадар.

Справа ня толькі ў гэтым. Куды больш важным для ўлады было прыбраць слова Беларусь (назыву дзяржавы!) з назвы найстарэйшага творчага саюзу ды аддаць іншаму, ляйланому рэжыму хаўрусу, дзе за недахопам вядомых імёнаў у пісьменынікамі запісаныя касманаўты Клімук і Кавалёнак, былы трэнэр па гімнастыцы Рэнальд Кныш, а таксама аўтары кнігі «Гісторыя КПЗБ».

Няведаныне не вызывае ад адказнасці

Можна кіпіць, як гэта робяць некаторыя журналісты, зь сяброў СБП праз іхнюю нерашучасць, няўмежнне адстаяць свае права (а гэта ж ад таго, што сярод іх пераважаюць старыя, часам нямоглыя людзі). Можна ўвогуле называць Саюз пісьменынікамі рэлігіям савецкай эпохі. (Да чаго ў свой час далучыўся і аўтар гэтых радкоў.) Можна не любіць асобных беларускіх літаратараў ці не прызнаваць за творчасцю некаторых зь іх высокіх мастацкіх вартасцяў.

З самога па сабе факту прыналежнасці да пісьменынікага цэху, зразумела, не вынікае, што ўсе сябры СБП маюць высокія прафесійныя ці маральнія якасці. Але чамусыць падаецца, што ў тых, хто застаўся верным старому саюзу, гэтых якасцей болей, чым у тых, хто пабег у новую арганізацыю за зарплатай і магчымасцю друкавацца. Пераважна па-расейску.

Але пакуль застаецца хоць адзін чалавек, які піша творы па-беларуску, жыве беларуская літаратура, жыве мова. Як паказаў апошні зъезд СБП, такіх людзей не адзінкі — іх некалькі

соцень. Зразумела, далёка ня ўсе пішуць выдатныя раманы, апавяданні альбо вершы. Але важна тое, што гэтыя людзі не збяляіся адкрыта называць сябе беларускімі пісьменынікамі, не зважаючы на фактычную пагрозу забароны на прафесію. Іх кнігі не друкуюць у дзяржвыдавецтвах, ім забаронена сустракацца з чытагамі, і гэты факт адкрыта признаюць у Мінадукацыі і ў прэзыдэнцкай адміністрацыі. Іх звольняюць з працы, іх імёны заносяць у «чорныя сілісі» на радыё і тэлебачанні, выкідаюць з хрэстаматыяў і падручнікаў па літаратуре. Ни трэба зьдзіўляцца, калі заўтра кнігі беларускіх пісьменынікамі пачнуць канфіскоўваць у бібліятэках і распальваць зь іх вогнішчы.

Можна не сумнявацца, што 100-годзьдзе «Нашай Нівы» — дата, значэньне якой у гісторыі Беларусі немагчыма перабольшыць, — будзе незаўважана высокім начальствам і дзяржаўнымі СМІ. І ня толькі таму, што газета піша пра апазыцыю ці часам крэтыкуе ўладу. Перш за ўсё, тыднёвік ненавідзяць за тое, што ён выходзіць па-беларуску, клясычным праваписам. І што ў яго ёсьць чытак!

Ненавідзяць ня толькі чыноўнікі-рэзігнаты, якія амаль спрэс выйшли зь беларускай вёскі. Ни любіць яе і тая частка інтэлігэнцыі, якая ўсё яшчэ на вызначылася, у якой краіне яна жыве: у Беларусі ці ў Беларуссии.

Няведаныне мовы не вызывае інтэлігентнага чалавека ад адказнасці. Ушчымленыне правоў расейскамоўнага насельніцтва краінаў Балты не выклікае спачування, бо перш, чым бараніць права дзяцей вучыцца па-расейску, іх бацькі не знайшли часу вывучыць літоўскую, латыску, эстонскую. А значыць, ўсё яшчэ жывуць нібы на акупаванай тэрыторыі, у варожым асяродзьдзі.

У Беларусі, калі верыць перапісу, родную мову ведаюць амаль 80%.

Але «большасць беларусаў гавораць на расейскай мове» — безапэляцыйна канстатуе Шарамет. І гэта азначае, што большасць мае рацью? Што ў гэтым большасці ёсьць свабодны выбар?

І нарэшце, ці азначае гэта, што нехта мае права грэбліва ставіцца да беларускай мовы, беларускай гісторыі і тых, хто мае съмеласць гаварыць па-беларуску? Спытаіць ў самога сябе, на якой мове гаворыць сёняня ўлада ў Беларусі, судзьдзі, пракуроры ды амонаўцы, на якой мове гаворыць БТ — і табе стане ясна, на чым ты баку.

«Жаданьне зразумець працэсы ў Беларусі заўсёды знайдзе водгук»

Упершыню на адкрыцьці «Менскага форуму» прысутнічай старшыня палаты прадстаўнікоў, але гэта скончылася скандалам.

Чарговы «Менскі форум» прайшоў небанальна. У паветры лунаў лёгкі подых наўпэўненасці — паралельна ішлі маскоўскія перамовы Лукашэнкі з Путіным. Іллюзіі, што «нафтагазавая» сустрэча будзе мець канкрэтны вынік, бадай, ні ў кога не было. Але ўсе адчувалі: нешта пачынае пакрысе зъмяніцца. У які бок — невядома, але гэта яшчэ больш надавала інтрыгі. Ускосным доказам гэтаму быў нязвыклі высокі працэнт удзельнікаў з буйнымі чырвона-зялёнмі значкамі на лацканах пінжакоў, якія ў куллоарах асьцярожна абміналі знаёмых інтэлектуалаў ды палітыкаў.

Абмен «кампліментамі»

Прысутніццаць на форуме старшыня палаты прадстаўнікоў і блізкага сябра А.Лукашэнкі Ўладзімера Канаплёва стала сапраўдным сюрпризам. Усе адчыталі гэта як сыгнал.

Нямецкая госьці мелі ня меншы калібр — генэральны сакратар нямецкай кансерватыўнай партыі ХДС Рональд Пафалі ды кіраўніца парламэнцкай групы «Нямеччына—Беларусь» Ута Цапф.

Першым слова трymаў старшыня аргкамітэту форума, вядомы беларусіст, праф-

Генэральны сакратар ХДС Рональд Пафалі паказаў кавалак Бэрлінскага муру.

У.Канаплёў называў Пафалі «чорным ястрабам».

ар Райнэр Лінднер. Ён выказаў падзяку арганізаторам, а таксама жаль, што ня могуць прысутнічаць у залі ўдзельнікі мінулых форуму — з'янволеняя Аляксандар Казулін, Мікола Статкевіч, Зыміцер Дашкевіч, а таксама ўрадэпутаты ды журналісты, якім было адмоўлены ў візах.

Канаплёў выйшаў на тро-

«Менскі форум» — найбуйнейшая штогодовая нямецка-беларуская сустрэча дыпляматаў, палітыкаў, бізнесоўцаў і грамадзкіх дзеячоў. 9—11 лістапада форум прыйшоў дзяўяты раз у залі Менскага міжнароднага адукацыйнага цэнтра імя Ёганэса Раў, сабраўшы больш за 300 удзельнікаў. Сёлетняя тэма: «Беларусь — суседства і транзіт у Эўропе: замежная палітыка, эканоміка, грамадзтва». Арганізавалі форум пасольства Нямеччыны, Нямецка-беларускае таварыства і нямецкі фонд «Навука і палітыка».

буну для вітання і распачаў маналёг пра падвойныя стандарты. «Размова з Беларусью на мове санкцыяў і візвых абмежаваныя — гэта проста съмешна», — заяўіў сыпікер. Але не забыўся падсаладзіць свае закіды абяцаўнем: «Імкненьне й жаданьне нашых партнёраў лепей зразумець палітычны і эканамічны працэсы ў Беларусі заўсёды знайдзе водгук».

Рэзкіх выпадаў у прамове Канаплёва не было, і сацыялдэмакратка Ута Цапф прыняла гульню: яе выступ выйшаў адносна ін'утральным. А вось падчас прамовы Рональда Пафалі шэраг з чырвона-зялёнмі значкамі іэрвова закруціў галовамі, нібы шукаючы на падмогу амонаўца. Йа можа быць направы стасункаў Беларусі з Нямеччынай, пакуль у Беларусі парушаюцца асноўныя правы й свабоды, заяўіў генэральны сакратар ХДС. Ён распавёў пра сваю сустрэчу з Аляксандрам Мілінкевічам і жонкай Казуліна, аб прэміі Сахарава, прысуджанай Эўрапарламентам лідэру беларускіх демакратаў, аб асабістым вітаньні Мі-

лінкевічу, якое ён прывёз ад Ангелы Мэркель. Прозывішча Мілінкевіча прагучала ў прамове восем разоў. Урэшце Пафалі паказаў кавалак Бэрлінскага муру як папярэджанне тым, хто думае, што свобода можна абмяжоўваць вечна.

Калі Пафалі сеў на месца ды волгескі сціхлі, на трыбуну зноў, у парушэнніе пратаколу, вылецеў Канаплёў, каб намаляваць уласную карціну Беларусі: «З суседзямі мы жывем у сяброўстве, у нас няма канфрантацыі паміж рознымі канфесіямі, у нас жывуць дзясяткі нацыянальнасцяў, і няхай гэта мусульмане, няхай габрэі, праваслаўныя ці каталікі, яны не падпальваюць дзясяткамі тысяч аўтамабілі, як гэта адбываецца ў Францыі, Нямеччыне».

Сыпікер пахваліў спадарынню Цапф: «Яна была заўжды да нас строгая, але аўктыўная, наколькі магла», а Пафалю называў «чорным ястрабам». Закінуў Канаплёў немцам і турмы ЦРУ ў Эўропе, і 20-адсотковае беспрацоўе, і «ядравыя боегалоўкі з абагачаным уранам», якімі бамблі Югаславію, і Ірак. «Займай-

цеся сваімі праблемамі, а мы можам чымсыці памагчы ў іх рапшэнні», — пад сімех у залі прапанаваў беларускі сьпікер і, пажадаўшы форуму канструктыўнае працы і папрасіўшы прарабачэння за занасцьць, пакінуў залю, ледзь разъмінуўшыся ў дэзвярах з масіўным Калякінам.

Асьцярожныя ўдзельнікі

Наступны дзень удзельнікі форуму працаўалі ў трох групах: палітыка, гаспадарка ды грамадзтва. Калі ў першай групе абмяркоўвалі закарэлія палітычных мазалі, дык у групе гаспадаркі гаворка круцілася вакол энэргетыкі.

У гэтых ж час ішлі перамоўы Пуціна ды Лукашэнкі, таму чыноўнікі былі надзвычай стрыманыя ў сваіх ацэнках што да энэргетычных праблемаў. А эксперты падлічвалі, які шок перажыве Беларусь у выпадку падвышэння цэнаву на газ, і ці будзе той шок увогуле. У групе, дзе абмяркоўваліся грамадзкія праблемы, вялося пра даволі жывое беларуска-нямецкае супрацоўніцтва на ўзроўні маленъкіх ініцыятываў і амаль поўны застой на ўзроўні буйных праектаў.

Сярод палітыкаў заўважна задавалі тон нямецкія кансэрватары ды лібералы. Галоўны адметнасці іх пазыцыі: жорсткая пазыцыя ў асноўных беларускіх палітычных праблемах ды асьцярожнае стаўленне да Рәсей зь яе

«кіраванай дэмакратыяй». Але сьмела прамаўлялі ў асноўным менавіта палітыкі. А вось нямецкія грамадзкія актыўнікі, якія стала працуаць у Беларусі, асьцярожнічалі. Тыя-іншыя аж рассыпаліся ў рэвэрсанах да ўладаў, калі тыя згаджающа супрацоўніцаць з заходнімі ініцыятывамі хаця б на мінімальным узроўні. Многія нямецкія госьцы ўвогуле пабойваліся занадта «съвяціца», улічваючи рэальную пэрспэктыву трапіць у сіліс «неўязных» у Беларусь. Хтосьці зь іх стварае праект дапамогі чарнобыльскім дзесяцям, іншы піша наўковую працу ці проста ездзіць сюды да сяброў на ваканцы. У прыватных размовах яны кажуць, што спачуваючы незалежнаму грамадзству, але прылюдна не жадаюць атаясамлівацца з палітыкай. Запужаныя на меней за беларусаў, цішком робяць свою справу, адаптуючыся да ненормальных беларускіх умоваў.

Адзінае, што ўсе ўдзельнікі форуму (улучна з Канаплёвым) казалі ў адзін голас: адзіная Эўropa безь Беларусі будзе незавершанай. Вось толькі Беларусь гэтую кожны ўяўляе сабе па-рознаму.

Вынікі форуму

Сьпікер Канаплёў запатрабаваў ад форуму канкрэтыкі. Закіды ў адсутнасці практичных вынікаў падобных сустрэчаў гучаць і з іншага боку палітычных барыкадаў. Сапраўды, адзінам кантакт-

ным вынікам форуму можна лічыць хіба што падпісанье многімі ягонымі дэлегатамі звароту ў Міністэрства інфармацыі і ў Міністэрства сувязі і інфарматызацыі (ініцыятыва дэпутаткі Вольгі Абрамавай) з тым, каб урад паспрыяў дыялекту паміж дыскрымінаванымі незалежнымі мэдиямі і структурамі накшталт «Белпошты» ды «Белсаюздруку», якія рэалізуюць забарону на распаўсюд вольнай прэсы.

Але карысць ад форуму ёсць, і гэта не толькі гутаркі ды кантакты. Ва ўмовах, калі афіцыйныя кантакты Менску з заходнімі ўрадамі абмежаваныя, гэта адна з рэдкіх магчымасцяў для абодвух бакоў пабачыць адзін аднаго ў твар. Форум мае пэдагагічны ўплыв на чыноўнікаў, вырываваючы іх на трох дні зь віртуальнага камфортнага пасцільдаства. Гэта рэдкая магчымасць пабачыць, як дэпутаты палаці змушаюць залю съмаяцца,

заяўляючы: «У нашым парляменте рэпрэзэнтаваныя ўсе палітычныя сілы краіны», і пачуць, як ім у твар рэжуць праўду-матку пра палітычных вязняў і здушаныя мэды.

Яшчэ форум дапамагае зразумець, што прагматычна-цынічнае лобі, якое глядзіць на Ўсход, не заўважаючы Беларусі, губляе ў нямецкім палітбамондзе пазыцыі на карысць нямецкіх інтэлектуалаў, што пусцілі Беларусь ня толькі ў розум, але і ў сэрца. Доказ — фэерычнае сола на саксафоне ў выкананні Райнера Лінднэра, якім ён аздобіў кампазыцыю «Абсэнт» падчас канцэрту «Крамбамбуля». Калі беларуска-нямецкая публіка, паскідаўшы пінжалі, танчыць пад музыку Вольскага-Лінднэра, робіцца зразумела, што драбочки беларускай рошчыны пакрысе робяць свою справу і ў нямецкім цесьце.

Алесь Кудрыцкі

Райнэр Лінднэр і «Крамбамбуля».

Інга Пэтц: «Беларускі ўрад рэжа сам сябе жыўцом»

Дэпутаты нямецкага Бундэстагу Марылюіза Бэк і Георг Шырмбэк, а таксама кіраўніца беларускай рэдакцыі радыёстанцыі «Нямецкая хваль» Карнэлія Рабіц і незалежны журналіст Інга Пэтц не атрымалі беларускіх віз. Паводле афіцыйнай пазыцыі беларускіх уладаў, нівыдача віз — «сымэтрычныя заходы» ў адказ на забарону на ўезд у краіны ЭЗ шэрагу беларускіх функцыянераў.

Інга Пэтц, які называе Беларусь другой радзі-

май, так камэнтуе рапшэнне беларускага МЗС: «Для мяне гэта эмацыйны шок, бо я маю шмат сяброў у Беларусі. Я прывязаўся да гэтай краіны і яе людзей. Ни ведаю, ці часовая гэта забарона на ўезд. Я атрымала пашпарт поштай з прылепленай да яго цыдулкай: «Бязъ візы». И надалей буду пісаць пра Беларусь, але рэпартажаў, відаць,нейкі час ня будзе... Я засмучаны, бо заўжды спрабую расказваць у сваіх артыкулах пра невядомыя на Захадзе бакі Беларусі — культуру, гісторыю.

У Нямецчыне чуваць спрэс «Лукашэнка» ды «апазыцыя», што цалкам скажае карціну жыцця ў краіне. Забаронай на ўезд беларускі ўрад рэжа сябе жыўцом і паказвае свою слабасць. Узмацняе ён ізаляцыю краіны».

АК

У Бабруйску трапейбус ходзіць без правадоў

Ад 8 лістапада ў Бабруйску пачаў працаваць новы трапейбусны маршрут №4 «Вул. Сікорскага — Аўтавакзал». Унікальнасць яго ў tym, што ўпершыню ў краіне ён часткова праходзіць па вуліцах без трапейбусных дратоў. Гэта стала магчымым дзякуючы навінцы заводу «Белкамунмаш» — мадэлі трапейбуса БКМ-333.00A, абсталяванай дапаможным 100-кіляватным дызэль-генераторам, які ў забясьпечвае машыну энэргіі.

Пакуль што 333.00A зроблены ў адзінным асобніку. Калі эксперымент удася, у Беларусі зьявіцца й новыя

маршруты, якія дазволяць спалучану эканамічнасць трапейбуса на буйных вуліцах і гнуткасць аўтобуса ў баку ад трапейбусных трасаў.

Паводле БелТА

Рэкорд тэнісісткі Азаранкі

Вікторыя Азаранка паднялася на рэкордную для сябе пазыцыю ў сусветным рэйтынгу паводле вэрсіі WTA (Сусветная тэнісная асацыяцыя): 92-е месца. Проці папярэдняга рэйтынгу Азаранка ўзыялася на 14 пунктаў. Да памог гэтаму ўзълётту ўдалы выступ на міжнародным турніры ў амерыканскім Пітсбургу, дзе беларуска дайшла да фіналу. У вырашальнym матчу яна сустрэлася з ка-

надкай Аляксандрай Вазьняк. Прайграўшы першы сэт з лікам 2:6, беларуска ня здолела працягнуць матчу з прычыны траўмы ногі.

ЗП

Лётчык зь Ліды пасадзіў самалёт «на пузі»

Вайсковы лётчык зь Ліды Канстанцін Ябораў узнагароджаны ордэнам «За асацістую мужнасць» за съмелую дзеяніні ў аbstавінах, звязаных з рызыкай для жыцця — паведамляюць у Міністэрстве абароны Беларусі.

26 чэрвеня намеснік камандзіра 206-й штурмовай авіяцыйнай базы падпалкоўнік Ябораў удзельнічаў у вучэбных палётах эскадр

рыллі самалётаў Л-39, якіх рыхтавалі да пералёту на аэрадром у Мачулішчах дзеяля падрыхтоўкі да вайскова-га параду. На ўзылёце адвалілася кола. Пазней камісія прыйдзе да высновы, што гэта было выкліканы вытворчай заганай вузла шасі.

Ябораў вырашыў ратаваць машыну і садзіць самалёт «на пузі». Больш як гадзіну ён кружляў над аэрадромам, выпрацоўваючы паліва. На апошній сотні літраў паліва Л-39 пачаў заходзіць на адмысловую грунтавую пасадкавую паласу. Перад самай сустрэчай зь зямлём лётчык выключыў рухавік, вымкнуў электрычнасць, прыбраў ногі з панажоў і прытуліўся да сыпінкі сядзення. На хуткасці больш як 200 км/г самалёт праслыгіаў па грунце ля 150 метраў і спыніўся. У выніку ані лётчык, ані самалёт амаль не пацярпелі. Лётчык Ябораў працягвае палёты.

Паводле БелТА

Календары ў Беларусі друкуюцца толькі на «выгаднай» мове

Сёлета ў кнігарнях прадаюцца толькі расейскамоўныя і дзявохмоўныя календары, нягледзячы на то, што летаў было прададзена 7500 беларускамоўных календарапоў. У Мінінфармацыі спажыўцам раяць самім пераконваць выдавецтвы ў патрэбе беларускамоўнай прадукцыі.

Чаму нельга купіць беларускамоўны перакідны календар? Такі званок паступіў на гарачы тэлефон «Звязды».

На працягу апошняга году ў рэдакцыю некалькі разоў звярталіся чытачы з аднолькавым пытаннем: чаму ў продажы нельга знайсці беларускамоўнай перакіднай календары?

Па камэнтары вырашылі звязрнуцца да намесніка міністра інфармацыі Ігара

**Вікторыя
Азаранка — у
сотні
найлепшых
тэнісістак
свету.**

Лапцёнка. Ён сказаў: «Прымусіць паліграфічныя прадпрыемствы заняцца выпускам такоі працу, які мы ня можам. Любы суб'ект гаспадарання павінен дбаць аб эканамічным прыбытку, адпаведна, граматна суадносіць прапанову з попытам. Вырабіць у Рэсеі адзін экзэмпляр перакіднога календара пры мільённым тыражы каштую менш, чым адзінку ў нас пры тыражы ў 5 тысяч».

Паводле «Звязды»

«Наставася Слуцкай» далі прыз кітайцы

Фільм «Наставася Слуцкая» стаў уладальнікам галоўнага прызу Міжнароднага кінафестывалю «Залаты певень і 100 кветак» у Кітаі. На кінафоруме фільм разам з рэжысёрам стужкі прэзэнтавала выканаўца галоўнай ролі Святлана Зелянкоўская.

Паводле БелТА

Палік паўтарыў сюжэт «Іроніі лёсу»

45-гадовы Грэгам Гэндлі зь мястечка Скантор у паўночнай Англіі быў надзвычай шакаваны, калі ранкам пабачыў у сваім ложку не знаёмца, які спаў як пшаніцу прадаўшы. Гэта быў польскі імігрант, які вяртаўся з начнай змены й памыліўся вуліцай і домам.

Гэндлі спачатку падумаў, што гэта ягоная жонка Лінда, але ж надта зьдзівіўся, калі тая адказала яму барытонам на незразумелай мове.

Няпрошаны госьць пераварнуўся на другі бок, а гаспадар выклікаў паліцию,

якой прыйшлося добра папаццець, каб дабудзіцца прышэльца. 25-гадовы паляк павесяліў нават паліцыянтаў, калі спрасонку сказаў ім «Go away!» (адчашцеся). Пераканаць пакінуць дом яго змог толькі самы шыракаплечы з праваахоўнікам.

Паліцыя высьветліла, што паляк увайшоў у дом праз адчыненыя дзвіверы задняга ходу, завітаў на кухню, дзе ўмалоў ладны кавалак чакаліднага пірага, а пасля пайшоў у люльку.

Лінда Гэндлі ўначы ўсталала да свайго 8-гадовага дзіцяці, якое кепска спала, дыў прыснула ў ягоным пакой да ранку.

Апроч чакаліднага пірага, у доме Гэндлі нічога не пачырпела. Аднак няпрошаны госьць атрымаў ад паліцыі папярэджанье.

Паводле газеты «The Mirror»

Дзесяткі тэлевізар, што алькаголіку гарэлка

Шатляндзкія дасьледчыкі выявілі, што дзеці ў 6—8 гадоў рэагуюць на выяву тэлевізара гэтаксама, як алькаголікі — на здымкі алькагольных напояў. Глядзеньне на твары — прыродная схільнасць людзей ад самага нараджэння. Цяпер жа шмат дзяцей аддае перавагу выявам, звязаным з тэлевізій. Дасьледчыкі турбуюцца.

«Гледзячы на твары іншых людзей, чалавек вучыцца сацыяльным узаемінам, тады

як тэлевізія ня можа даць тых пазнанняў».

**Вольга Данішэвіч
паводле Onet.pl**

Беспрацоўны мэханік — мэрам Беластоку?

«Уся Польшча і паў-Амэрыкі ведаюць, што такі Канановіч, — радуецца кандыдат у мэры Беластоку спадар Кшыштаф Канановіч. — Нават сам «Тэлеэкспрэс» запрасіў мене ў Варшаву».

Яшчэ ніводзін кандыдат не выклікаў у Польшчу такога зацікаўленення. Людзі шукаюць яго выступы ў Інтэрнэце, а журналісты займаюць чаргу перад яго домам на вул. Школьнай. Паводле прафэсіі — мэханік, паснащаць год беспрацоўны, Канановіч за некалькі дзён паспелеў даць сотні інтрэвю і папазіраваць для тысячы здымкаў.

Усё пачалося тыдзень таму, калі ў Інтэрнэце зьявіўся яго рэкламны спот. Апрануты ў

характэрны турэцкі швэдар, 43-гадовы кандыдат няўмета прэзэнтуе свае пастуляты. На пасадзе мэра ён хацеў бы, між іншым, «ліквідаваць алькаголь, цыгарэты і наркотыкі для моладзі, адкрыць прадпрыемствы, каб не было кра-дзяжоў, каб не было нічога». Гэты кліп стаў гітом — яго прагледзелі звыш 2,5 млн разоў. На інтэрнэт-аўкцыёне «Allegro» ягоны швэдар каштавае ўжо каля 200 злотых.

«Канановіч — ужо ікона поп-культуры. Моладзь па ім шалее. Па хуткім часе зьявіцца геджэты зь ягонай выявай — кашулі і кубкі», — распавеў уладальнік адной з інтэрнэт-старонак.

Аднак самога кандыдата — хоць ён і жыве вельмі бедна на пэнсію мамы — вядомасць і грошы не цікавяць. Ён хоча кіраваць, бо, як съцвярджае, мае веды.

Дактары не выкладаюць, што кандыдат на мэра мае праблемы з псыхікай.

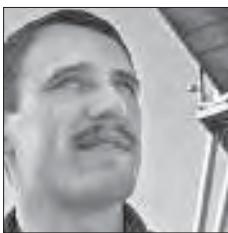
За Канановіча прагаласавала каля 1700 чалавек (1,8%). Як съцвярджае прафэсар Анджэй Садоўскі, сацыяльяг з університету Беластоку, за Канановіча ў асноўным галасавалі маладыя карыстальнікі Інтэрнэту: «Тут справа на ўнейкім пратэсце, а ў хэлпенні маладзі. У пэўным сэнсе гэта палітычны жарт, гумар, створаны праз Інтэрнэт».

**Вольга Данішэвіч
паводле gazeta.pl**

Пабачыць відэазварот Канановіча можна тут: <http://www.youtube.com/watch?v=gIkR3I-3FTM>.

АНДРЭЙ ЛЯЖЕВІЧ

**ПАВАЛ
СЕВЯРЫНЕЦ**

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраўванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

Мае інтэрнацкія суседзі штодня чытаюць клясыку. «Як нам рэарганізаваць Рабкіны» Уладзімера Ільліча Леніна, «Пётар I» графа Аляксея Талстога, «Трывожнае шчасце» Івана Шамякіна ці, на скрайні выпадак, «Тэхніку бяспекі ў лясной вытворчасці» з прадмовай, прысьвечанай вынікам ХХII Зыядзу КПСС. Прычым дзеля таго, каб даведацца, якія глыбіні філізофскія думкі выміраюць «хімікі» ды работнікі сёньня, не аваўязкова наведацца да іх у пакой. Да статковая зайніці ў драўляную прыбіральню (дзве кабінкі ў паўсотні метраў ад інтэрнату), ёмка ўладкавацца і прабегчы вачыма па радкох на піццора раскіданых вакол апімётках кніжных старонак. Некалькі цэлых кlapatлівія чытачы пакідаюць наступнікам: заткнутыя ў шчыліны паміж дошкамі, яны ўтвараюць зручны каталёг з формуламі саме папулярнае літаратуры за апошні тыдзень.

Ані Борхесу, ані Ор'яэлу й на сънлілася такая *бібліятэка* — аваўязковыя 10 хвілін ў штодня, індывидуальныя кабінкі замест агульнае чытальнае залі, і напрыканцы — непазбежная ўтылізацыя.

Здаецца, яны не чыталі Рабле, але...

Можна зразумець роспач сіценскай бібліятэкаркі, пэнсіянэркі Людмілы Пятроўны, якая скардзіцца: «Раней жа ў нас 5 тысячай тамоў было — а ціпер некалькі соцен. Разыбираюць і не вяртаюць. На самакруткі скурваюць іх, і ці што?...»

Ці што, Людміла Пятроўна, ці што.

І застаецца ў выніку ў сіценскай бібліятэцы няпоўны Збор твораў Леніна, Маркса, рэшткі

фундамэнтальных савецкіх сэрыяў накшталт «ЖЗЛ» ды «Замежная літаратура», «Васёк Трубачоў», «Паўка Карчагін»... Беларуская літаратура захоўваецца крыху лепей (пэўна, у прыбіральні чытаецца тутавата) — Крапіва, Чорны, Караткевіч. Ёсьць нават «Таямніцы полацкай гісторыі» Уладзімера Арлова.

Але ўсё гэта — тоўшчай на дальніх пыльных паліцах. На самым бачным месцы (там, дзе раней быў *чырвоны куток*), вокладкамі навонкі, быццам піраміда чакалядак ці кансэрваў у сельно — «Дзяржаўная ідэалёгія». Тут, натуральна, ніякіх табе сяброў СБП. Афіцыйная біяграфія Аляксандра Рыгоравіча, глянцавы агітпроп «Мы — беларусы», тлумчныя тамы пра інтэграцыю з Расеяй. Каля бярэш у руکі які-небудзь з гэтых нарожных камянёў сучаснай, так бы мовіць, нацыянальнай дзяржаўнасці — Людміла Пятроўна войкае ў сумятліва бяжыць папраўляць, каб піраміда раптам на рухнула. «А газэтныя падшыўкі ёсьць?» — пытаюся. «Канечне», — выкладвае бібліятэкарка «Советскую Белоруссию» і тутэйшы «Полацкі веснік». Звяртаю ўвагу, што раёнка месцамі папаваная. «А, гэта з райвыканкаму загадалі сьпісы ўчастковых камісіяў з усіх мінулых выбараў выразаць і ім адправіць». Ага. Вось, значыцца, як.

Вяскоўцы наведваюцца ў сіценскую бібліятэку паразнальна часца (апроч «Первога канала», «максімкі» й суботніх танцаў з дзяжурнай бойкай забаваў тут небагата) — штодня чалавек па пяць-сем. Першое, што пытаюцца — дэтэктывы. Маецца на ўвазе *pulp fiction* данцовых-варанцовых — «Фінал краба»

ХРОНІКА

Салідарнасць з Казулінам

У Вільні 2 лістапада пачала галадоўку старшыня Берасцейскай гарадзкой арганізацыі БСДП (Грамада) **Ганна Канюс**. Назадура да яе далучыўся старшыня Берасцейскай абласной арганізацыі БСДП (Грамада) **Irap Masloўskі**. У Варшаве каля беларускага пасольства 7 лістапада пачала галадоўку ў падтрымку палітвізія **Аляксандра Казуліна**. 14 лістапада да акцыі салідарнасці з ім далучыўся новыя ўдзельнікі ў Менску, Берасці й Маладэчне. **Ірина Казуліна**, жонка экс-кандыдата на прэзыдэнта, 8 лістапада не змагла сустрэцца з мужам: ёй адмовілі. 12 лістапада галадоўку падтрымаў у Менску **Алесь Стральцоў**, 13 лістапада — **Надзея Батура**, 14 лістапада — **Алег Воўчак**. Найболей людзей узяло ўдзел у сымбалічнай галадоўцы ў Берасці — больш за 30 чалавек.

4 лістапада

Активісту прафсаюзу РЭП **Андрэю Ба-**

ранаву кіраўніцтва гомельскага аўтобуснага парку №1 паведаміла, што з 1 снежня контракт зь ім на будзе падоўжаны.

7 лістапада

Учначы на 7 лістапада мытнікі й памежнікі на загад «къверху» праверылі рэчы **Анатоля Лябедзькі**, які вяртаўся з Кіева.

У Гомелі падчас камуністычнага мітынгу затрыманы дэпутат гарсавету **Юры Глушакоў**, які хадзіў з сцягам Вэнсузэлы. Таксама былі затрыманы **Роберт Фраловіч** і **Пётр Цімафеев**, **Марыя Багдановіч** і **Сяргей Шпакаў**.

У Салігорску міліцыянты перашкодзілі грамадzkім актыўістам пакласыці вянок з калючага дроту да помніка Леніну. Затрыманы **Ільля Шыла**.

Двум прадстаўнікам **Швэдзкага Хэль-сынскага камітэту** беларускія ўлады не далі візў ў Беларусь.

На волю выпусціліпольскага актыўіста

Мечыслава Яскевіча, затрыманага 4 лістапада.

8 лістапада

У Клецкім раёне з працы звольнілі актыўісткі Партыі БНФ настаўніцу **Іну Кебікаву**, як толькі яна вырашыла балітавацца ў мясцовы савет. Афіцыйная падстава звальнення — прагул (яна папрасіла тры дні адпачынку, каб падаць дакументы ў выбарчую камісію).

Дзяржаўнае прадпрыемства «Белпошта» адмовілася ўключыць недзяржаўную газету **«Вітебскій кур'ер M»** у падпіску на першую пайгоўдзьдзе 2007 году.

Вышэйшы гаспадарчы суд не задаволіў пазму часопісу **«ARCHE»** да Мінінфармаціі: выданье абскарджвала прыпыненне на 3 месяцы.

9 лістапада

У Наваполацку **Валер Шаўчэнка** падаў

таварыша Чаргінца браць чамусыці ня хочуць. Інжынеры ды майстры просяць адмысловую літаратуру, прысьвечаную лясной гаспадарцы. Астатняе бяруць гады ў рады.

Гісторык Андрэй Катлярчук напісаў мне, што яшчэ ў XVII—XVIII ст. у беларускіх вясковых бібліятэках можна было трапіць на пудоўныя зборы замежнай літаратуры на некалькіх мовах. На пачатку III тысячагодзьдзя бібліятэка ў родных краях Эўфрасінні Полацкай, Францыска Скарыны, Сімяона Полацкага ня мае ані Бібліі, ані слоўнікаў, ані Інтэрнэту. Затое зь перадавіць «Саўбелкі» ў падшыўцы ганарыста пазірае «дъямэнт» Нацыянальная Бібліятэка — агромністая спаруда, напханая камуністычнымі расейскамоўнымі чытвом, куды людзі заходзяць хіба што падзвіцца на грандыёзныя перакрыцці са шкла ды бетону. Паводле съведчання наведнікаў, амаль пустая. А чаму б не паставіць у тых беларускіх бібліятэках, куды людзі ўсё яшчэ ходзяць, хаця б па адным кампьютары, падгучаным да Інтэрнэту, — і плату за карыстаньне пускаць на набыццё новых кніг?.. Апроч іншых выгодаў — электронныя тэксты прынамсі не прападаць у чорнай дзіры. Уладзімер Арлоў прывёз у Сітна колькі кніг зь бібліятэкі Саюзу пісьменнікаў, наваполацкая літаратарка Ірына Жарнасек — каталіцкія часопісы, «Бацькаўшчына» пераправіла сэрыю кніжак са свайго выдавецтва. Дамовіліся, што перадам у школу падчас месячніка беларускай культуры, ладжанага мясцовай суполкай ТБМ. Падрыхтаваў калі сотні тамоў хрысьціянскія й беларускія літаратуры са сваіх або падараваных кніг і для Людмілы Пястроўны. Адзінае, трэба яе будзе папярэдзіць, каб не выдавала дахаты.

Якую ролю выконваюць цяпер вясковыя бібліятэкі ў Беларусі? Бясплатнага складу

туалетнай паперы? Мясцовага інфармацыйнага цэнтра аргадаксальнага марксізму й ваяўнічага атэзізму? Установы, якія дапамагаю жыхарам забіваць час?..

Занядбаньнем Бібліятэкі, непавагай да кнігі ў угугле сваёй хлусьні дзяржава культивуе недавер і нават грэблівасць да друкаванага слова. Людзі ня вераць кнігам (аказваецца, Ленін — такая ж фантастыка, як і Гары Потэр), ня вераць газетам, ня вераць указам ды дырэктывам. А непавага да напісанага чорным па белым, у свою чаргу, разбурае падмуркі самой дзяржавы. Культуру. Адукацыю. Закон. Тоё, што нашчадкі Скарыны на ягонай радзіме паддираюцца друкамі, насамрэч съведчыць пра руйнаванье 500-гадовай цывілізацыі.

Дзе-небудзь у Пакістане ці Інданезіі знаходка вырваных старонак з Карану адразу выклікае шматтысячныя маніфэстацыі пратэсту. А ў Малым Сітне на наша з майстрыцай пытаныне: хто скарыстаў прынесеную эвангелісткамі кніжку з цытатамі зь Бібліі?! — работнікі абыякава цепаюць плячыма: тae бяды...

Адной з надзённых задачаў новай улады ў Беларусі будзе паўсюдная адбудова, упарадкованье й мадэрнізацыя бібліятэк і напаўненне іх хрысьціянскай, патрыятычнай, беларускамоўнай літаратурай.

Новай Беларусі давядзенца пачынаць з таго ж, з чаго паўтысячы гадоў тому пачынаў палачанін Скарына. З Кнігі кніг. Зь бібліятэк Бібліі.

Бо на пачатку было Слова, і Слова было ў Бога, і Слова было Богам, як напісаны ў Эвангельлі паводле Яна 1:1.

Бібліятэка любое ўсходніе нацыі вам пачьвердзіць, што менавіта з гэтага Слова пачынаеца нацыянальнае абуджэнне.

в.Малое Сітна

З рабынкаму загадалі съпісы ўчастковых камісіяў з усіх мінульых выбараў выразаць з газетаў.

ХРОНІКА

скаругу старшыні Віцебскага аблвыканкаму і ў абласное ўпраўленыне ўнутраных справаў: ён абскарджвае забарону на пікет салідарнасці з палітвяльнямі, вынесеную наваполацкім гарвыканкамам сёлета ў красавіку.

Адбыўся допыт **Паўла Красоўскага** ў справе «віцебскіх выбухоў»: у хлопца ўзялі на экспэртызу пашпарт. Наступны допыт быў прызначаны на 15 лістапада.

Атэстцыяная камісія ў Інстытуце гісторыи НАН Беларусі прызнала неадпаведнымі сваёй пасадзе **Міхася Чарняўскага і Валянціну Вяргей**. Гэта значыць, што знаныя беларускія гісторыкі і археолагі могуць стаць чарговыі ў шэрагу навукоўцаў, звольненых з Акадэміі навук. Нагадаем, што масавыя звольненныя началіся пасля прызначэння дырэкторам Інстытуту Аляксандра Кавалені.

10 лістапада

Беларускія ўлады без тлумачэння прычынай адмовілі ва ўязных візах нямецкім журналі-

істам **Карнэлію Рабіц** (радыё «Нямецкая хвала») і **Інга Пэтцу** («Зюддойчэ цайтунг»).

У Бабруйску **Алену Захожую** на машыне хуткай дапамогі забаралі ў шпіタル з працоўнага месца. 11 лістапада на вуліцы зьбілі ў янага сына. Гэта стала апошнія кропляй, якія вымусіла адчайнную жанчыну спыніць акцыю пратэсту. Гэта адбылося 14 лістапада на 43-ці дзень посту. Захожая аў'явіла галадоўку з кастрычніка ў адказ на парушэнныя правы прафсаюзаў з боку адміністрацыі «Белшыны». На працягу гэтага пэрыяду, за выключэннем некалькіх дзён шпіталізацыі, Захожая працягвала выходзіць на працу.

12 лістапада

У аэрапорце «Менск-2» затрымалі **Аляксандра Мілінкевіча**, які вяртаўся з Варшавы: у яго старанна надгледзелі дакументы й бараж.

Стала вядома, што зняволеную праваабаронцу **Кацярыну Садоўскую** пераводзяць

у Гомельскую жаночую калёнію.

13 лістапада

У гарадзенскай абласной управе КДБ больш за 4 гадзіны дапытвалі **Анжаліку Борыс** у справе пра «кантрабанду наркотыкаў». Спачатку съследчы забараніў прысутнічага на допыце адвакату, але Анжаліка адмовілася адказваць на пытаныні. Тады ён дазволіў прысутнічага адвакату, але спрабаваў здымыць допыт на стужку. Анжаліка зноў адмовілася адказваць, бо часта тыя запісы адказаў у адпаведна змантажаваным выглядзе паказваюць па тэлебачаныні. Допыт адбыўся толькі пасля таго, як камэрту выключылі.

14 лістапада

Стала вядома, што палітвяльня **Зымітра Дашкевіча** ўвечары 15 лістапада перавязуць у Жодзінскі съследчы ізалятар.

АШ

Ці пойдзем шляхам Новай Зэляндыі?

Нафтагазавы канфлікт: тактычны перамогі Беларусі ёсьць яе стратэгічнымі паразамі. Піша **Аляксандар Класкоўскі**.

Зразумела, што \$17 мільярдаў — імпульсіўна вызначаны Лукашэнкам новы кошт «Белтрансгазу» — гэта ня лічба, не калькуляцыя, не эканоміка ўвогуле. Гэта — палітычны выклік. Выкручваецце рукі? Ну дык ражна вам!

Эканаміст **Яраслаў Раманчук** перакананы, што ў Менску ніколі і не зьблісаліся прадаваць газатранспартную систэму. А ўсе гэтыя гульні (і на толькі вакол трубы) — «проста геніяльная схема манетызацыі абяцанняў».

Але ж вядома, што любы збан толькі да пары носіць ваду (нафту, крэдыты, газавыя прэфэрэнцыі — патрэбнае падкрэсліць). Москва закусіла губу. І цысьне, патрабуючы рынковых прынцыпаў.

І вось тут вымалёўваецца пікантная рэч. Штаты нарочыце далі Расеі зялёную вуліцу ў Сусветную гандлёвую арганізацыю. Імаверна, дзяякуючы нейкім закулісным саступкам Крамля, нацыклад у іранскім пытанні. І гэта таксама мінус для Менску, які абвесыць Іран адным з апрышчаў у далёкім замежжы.

Галоўная ж непрыемнасць палягае ў tym, што заўтра ў дачыненьнях з Крамлём ужо надга не памахаеш ні штандарам славянскага братствства, ні мячом антыімпэрскай рыторыкі. Расея будзе матываваць свае жорсткія рынковыя падыходы менавіта патрабаваньнямі СГА. І ў Менску яшчэ пакусаюць локці, што не пасьпелі ўскочыць у цягнік. Тым болей што там не ўзабаве апыненца і Ўкраіна.

Экспэрты адзначаюць: тактычна беларускі бок даволі ўмелы адстойвае свае пазыцыі ў торгу з расейскім кіраўніцтвам. Але чым далей, tym болей відно, што рэжым прайграе стратэгічна. Ізоляцыяніскі курс церпіць паразу.

Ва ўсякім разе, ліберальныя эканамісты прадракаюць, што лёд кранецца. Пакрысе давядзенца здымайць пратэкцыянісцкія бар'еры ў гандлі дыў ўвогуле адчыняцца сьвету. Так што

ўрэшце, як афарыстычна выказаўся **Леанід Злотнікаў**, «еканоміка пераможца харызму».

Ну а пакуль што з крыніцаў ва ўрадзе даходзяць звесткі, што там ужо чуваюць патыліцу над перавёрсткай бюджету-2007. Найхутчэй што газ будзе каштаваць прыблізна як для Ўкраіны, то бок блізу \$130. Але асабліва балочай можа стацца страта

звышпрыбыткаў ад экспарту нафтапрадуктаў. Плюс звужэньне расейскага рынку для нашых тавараў. Каравей, той самы «патройны ўдар Масквы», які прагназаваў Яраслаў Раманчук.

Некалі падобны шок перажыла Новая Зэляндыя, калі яе прадукты раптам страцілі бяздонны рынак Брытаніі, што пайшла ў Эўразія. Новазэляндыі здолелі адаптавацца менавіта праз адмову ад пратэкцыянізму, лібералізацыю эканомікі. Але ж там не было жорсткай палітычнай систэмы!

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

«Апошні раз я гэтым займаўся ў 90-х», — шчыра прызнаўся **Аляксандар Мілінкевіч** за збор. Подпісы зьбліралі ў бабруйскім авіягарадку. Лідэр дэмакратычнай апазыцыі з'яўляеца скандыдатам у депутаты мясцовых саветаў у 96 раёнах, больш чым у 20 гарадах Беларусі. Менску, Менскай, Магілёўскай, Гомельскай абласцях. Мілінкевіч заклікаў патэнцыйных ставіцца да выбарчай кампаніі ў мясцовыя саветы як да працягу прэзыдэнцкай.

Саюзная рынкавая дзяржава

Пераход на рынкавы прынцып партнэрства з Расеяй — Эльдарада для нашай эканомікі. Фэльетон **Лёліка Ушкіна.**

Прапануючы Лукашэнку сябраваць паводле законаў Адама Сыміта, ВВП забыўся пра тое, што працадольнасць кожнага народу залежыць ад тонусу. Канкрэтна расеец можа стабільна і прадуктыўна не халтурыць, калі адчувае афігенні гонар за сваю Вялікую імперыю. А

хто, як ня мы, можа падтрымліваць імпэрскі тонус старэйшых братоў у норме? Натуральная, цяпер не на халіву. Прапаную МЗС неадкладна стварыць ліст-прайс паслуг на падтрымку сярод грамадзян РФ комплексу Вялікай нацыі. У такім разе перамовы будуть ісці як па вазэліне прыблізна наступным чынам:

Фрагмент стэнгарамы перамоваў МЗС Расеі і Беларусі.

Прадстаўнік расейскага боку (ПРБ): ... Гы-гы-гы. А вось яшчэ адзін анекдот пра чукчу...

Прадстаўнік беларускага боку

(ПББ): Можа, гдзе ўжо. Хутка абед. Што вы там хацелі нам прапанаваць?

ПРБ: У нашых грамадзян назіраеца масавая апатыя і альлагалізацыя, выкліканая падзеньнем ролі Расеі ў сувесце. Думаем узняць настрой за кошт традыцыйных прарасейскіх заявак з Менску. Як наконт таго, каб бацька нешта ляпнуў, што хутка будзе ўведзеная саюзная валюта?

ПББ: Ноў проблем. Вось прэйскурант за такога кшталту паслугі.

ПРБ: (*Чытаючы.*) Блін, нешта дорага. Зніжэньне цэнаў паставак да 100 баксаў за тысячу кубічных мэтраў за абяцанку ўвесыці адзіны беларуска-расейскі рубель. Аднак!

ПББ: Дык у нас жа цяпер рынкавы прынцып партнэрства! Не падабаецца — зъянрніцца да іншых апэратораў. Напрыклад, прыднястроўскі прэзыдэнт Сымірноў можа таксама паабяцць стварыць адзіную валюту, аўтаднаўшы ваш дзеравянны і ягоны «суворык». Вось уявеце — заходзіце вы ў «Елісееўскі» і башляеце за кілё бананаў адзін «дзеравянны Суворай»!

ПРБ: Ладна, згодна. А колькі будзе капітаваць абяцанка падпісаць Канстытуцыю саюзной дзяржавы? Гэта вельмі важна — хутка выбары ў Думу.

ПББ: Там жа ж напісаны! Зъменішыць цану на газ да 50 даляраў.

ПРБ: Гэта ж рабунак сярод белага дня!

ПББ: Няўжо вы не жадаеце вывесыці з запою мільёны расейцаў? Няўжо съяза дзіцяці, у якога бацька запішоў з таго, што

Саакашвілі выкінуў расейскіх афіцэраў, вартая нейкага кубамэтру газу?

ПРБ: Давядзеца ўзяць...

ПББ: Дарэчы, там ёсьць спэцыяльная паслуга для індывідуальных клиентоў — кандыдатаў па партыйных сціпах. Наш лідэр можа прыняць кожнага з іх у Чырвоным доме і па чарзе паціскаючы руку сказаць: «Калі б вы былі кіраўніком Расеі, у нас даўно існавала бы саюзная дзяржава!» Уяўляеце, як гэта адаб'еца на ройтынгах адзінаросаў?

ПРБ: (*Задукаўлены.*) Ну, і колькі...

ПББ: Ну, каб не прасіць замнога, увесь газ — бясплатна.

ПРБ: Я, натуральна, чую, што вы маеце нейкі «Крыжачок», які афігенні рве дах. Аднак ня так жа моцна!

ПББ: Не хаціца — як хаціца. У нас цяпер рынкавы прынцып партнэрства! А вось Зюганав ужо амаль пагадзіўся і ў якасці аплаты паабяцца лабіраваць цану газу ў 25 у.а.

ПРБ: А чаму яму таныней?

ПББ: Для студэнтаў, пажарных і псыхічна хворых — знішка 50%.

ПРБ: Ладна, мы згод...

Зьевініць мабільнік. Мэлёдыйна песні «Слухай бацьку» гурту «Сябры».

ПББ: Прабачце, у мяне мабілка. Але-ае! Вельмі ўважліва слухаю! Так, зразумеў! Усё выканано! Ну, вось, пакуль вы ламаліся, у нас прызначылі хакейны матч паміж камандай прэзыдэнта і камандай вэтэранаў Гандурасу. Так што руку гульца №1, які заб'е пяць «сухіх» шайбаў у вароты суперніка, трэба берагчы. Таму ён зможа прыняць аблежаваную колькасць расейскіх палітыкаў. Паводле закону рынку, чым больш эксклюзіву, тым паслуга даражайшая.

ПРБ: Што вы хочаце гэтым сказаць?!

ПББ: Цяпер вы нам бясплатна пастаўляеце газ і прыплачваеце 50 баксаў за кожную тысячу кубамэтраў. І мая парада: пагаджайцесь як мага хутчэй — неўзабаве паседжанье ўраду. А вы ведаеце, як ён любіць ударыць кулаком па стале! Ці вам трэба яшчэ траўмаў і яшчэ вышэйшых цэнаў?

рам подпісаў за 23-гадовага Сяргея Латінскага. Ябром ініцыятыўных груп 206 патэнцыйных. На гэтым тыдні ён будзе зьбіраць подпісы ў кандыдатаў у дэпутаты ад дэмакратычных сілаў

КДБ адказвае «Нашай Ніве»

5 каstryчніка тры супрацоўнікі КДБ канфіскавалі ў памяшканні крамы «Сотвар» 15 асбонікаў газеты «Наша Ніва» (гл. №...). Пасьля таго прыкрага выпадку Рэдакцыя звярнулася ў Праку-

ратуру з прошкоджанням разбирацца, а таксама вярнуць асобнікі.

На мінулым тыдні прыйшло ліст (у выніку таго запыту?) на імя рэдактара «НН». У ім пішацца: «В соответствии с решением Минского городского исполнкома № 03/2-03-115 от 10.04.2006 года размещение газеты «Наша Нива» на территории г.Минска признано нецелесообразным. Управлением юстиции Минско-

Борыс адказвае «Нашай Ніве»

**Брудная правакацыя з падкі-
даньнем наркотыкаў альбо абв-
інавачаньнем у хуліганстве —
эта наступны крок уладаў у ба-
рацьбе з нашай арганізацыяй.** Улады спрабуюць ня толькі
зыншчыцца Саюз паліякія, яны спра-
буюць пазбаваць нас добрага імя.
Падобнага чину правакацыі —
эта таксама крок да поўнага падпа-
радкавання беларускага грамадства.
Адзінай абаронай ад эгата —
міжлюдзкая салідарнасць. З самага
пачатку канфлікту вакол нашай арга-
нізацыі ўлады рабілі спробы рас-
папаць у грамадзтва антыпольскія на-
строі, і толькі дзякуючы салідар-
насці беларусаў, а таксама прад-
стайніку іншых нацыянальнасцяў
эта не удалося. Тоё, што ворагам
зрабілі арганізацыю нацыянальных
меншасці, якая займаеца выключ-
на культурна-асветніцкай дзея-
насцю, съведчыць ня толькі пра
узвореніе маральнасці «дзяржаўных
мужоў», але і пра хісткі стан, у якім
знаходзіцца ўлада. Спрабуючы за-
палахнуць грамадства, улада запало-
хала саму сябе.

Я вельмі ўдзячна ўсім тым, хто ўзняў свой глас у нашу абарону. Я веру, што будзе час, калі і палаці, і беларусы будуць разам жыць у вольнай краіне, дзе ўлада будзе мець пашану для правоў кожнага чалавека незалежна ад таго, якой ён нацыянальнасці.

Анжаліка Борыс

Удакладненьне

**Паважанае спадарства,
У «НН» пра сп.Дашкевіча згадва-**

го горисполкома Местному фонду издания газеты «Наша Нива» предписано устраниТЬ имеющиеся недостатки в уставе структуры (№ 01-9/1523 от 16.10.2006 года).

Предоставленные работниками ЗАО «Сотвар» экземпляры газеты «Наша Нива», № 36 направлены в Министерство информации Республики Беларусь для оценки соответствия деятельности печатного издания требованием норм Закона Республики Беларусь «О печати и других средствах массовой информации».

С уважением, Начальник Управления КГБ по г. Минску и Минской области И.Н.Куз-

HEUOB»

З гэтага адказу незразумела, чаму для ацэнкі адпаведнасыці трэба аж 15 асобнікаў газеты. Звычайна і аднаго досьць. Тым больш што друкарня і так накіроўвае ў Міністэрства кантрольны асобнік.

Зь іншага боку, прычым прадпісанье ад 16 каstryчніка да канфіскацыі 5 каstryчніка? Дарэчы, прадпісанье Ўпраўлення юстыцыі ад 16 каstryчніка датычыць адсутнасці ў «НН» юрыдычнага адресу. А дамовы Рэдакцыі пра арэнду офісаў таямнічым чынам разрываюцца арэндаўпамі кожны раз праз не-

калькі дзён пасцяля таго, як ва
ўстаноўленым законам парад-
ку Рэдакцыя падае звесткі
пра адрес у тое самае ўпраў-
леньне...

Ужо й ніхто ня зъдзівіцца, што ўпраўленыне КДБ Беларусі дае беларускамоўнай газэце адказ па-расейску, нават назыву выдання піша ў перакладзе... Чужая для іх наша мова, чужая газэта. А ці можна ўявиць, каб украінская ці літоўская спіцслужбы працавалі на мове суседній краіны?

Непрыемна ўсё гэта трываць... а выдавацца аднак трэба... да апошняга.

3П

«Наша Ніва» зъярнулася ў суд

Мясцовых фонду выданы газеты «Наша Ніва» падаў пазоў у Гаспадарчы суд.

СII

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

«НН» з радасыцю друкue
ў газэце і на сайце
www.nn.by чытація лісты,
водгукі і меркаваньні. З
прычыны вялікага аб'ёму
пошты мы ня можам
пачываць држкаць атрыманьне
Вашых лістоў, ня можам
і вяртаць неапублікованыя
матрыялы. Рэдакцыя
пакідае за сабой права
рэдагаваць допсы. Лісты
мусіць быць падпісаныя, з
пазнакай адрасу. Вы можаце
дасылаць іх поштай,
электроннай поштай ці
факсам.

**Наш адрес:
а/с 537, 220050 Минск.
e-mail: nn@nn.by.
Факс: (017) 284-73-29.**

Зъміцер Панкавец

Нулявы ўзровень

Чырвонакаптурка грукаеңца ў дэзверы бабцінаи хаты

— Ёй адчыняе сыйты вальяжны Воўк.
— Вой! А тутака ж жыла мая бабуля?!
— Ну, так, жыла бабуля... А цяпер тут офіс!
З народнага

Днямі ў Менску на стала яшчэ двух помнікаў старасьцевеччыны. Знесеныя дамы №4 і №6 па вуліцы Рэвалюцыйнай, колішній Коўданаўскай. Будынкі былі сярод найстарэйшых і найцікавейшых у старажытным цэнтры гораду. Iх узявідзеньне пачалося на мяжы XVIII і XIX ст., а пасля напалеонаўскае кампаніі яны набылі выгляд, што й ведамы быў нам яшчэ месяцам таго. Камяніцы вызначаліся съцплай вонкавай аздобай ў стылі клясыцызму, прыгожымі брамамі-праездамі з сакавітмі крыжовымі скляпеннямі й кранальняй несиметрычнасцю таўшчэных сценадаў, кантрафорсаў. Але самай вялікай іх каштоўнасцю былі мініятурныя брукаваныя дворыкі, у якіх расцялі вялізарныя дрэвы й ціша панавала проста нерэальная сярод тлумнай сталіцы. Двары апярэзвалі аркі й галерэі. У будынках захавалася выдатная старасьцевская ляпніна і шыкоўныя кахляныя печы XIX ст. у духу інабарока. Гэткіх гісторычных памешканняў з ацалелай аўтэнтычнай аздобай не было нізе ў Менску.

У 1970-я ў будынках зьяўліліся мастакоўскія майстэрні. Тут працавалі графік Халамаў, манумэнталіст Скіцёў і браты Кашкурэвічы. «Няма ў Менску больш знакавага месца, чым гэтае! Столыкі тут адбылося!»

Фрагмент апошней у Менску нэабарочнай печы (уверсе).

A

Свя́тло праліў Анатоль Сапранькоў, начальнік аддзелу вытворчасці КУП «Менская спадчына», якое займаецца рэканструкцыяй старога гораду: дамы адбудуюць у ранейшым выглядзе. Замоўца рэканструкцыі, паводле яго словаў, — дзяржава. Ці будуць у наноў збудаваных камяніцах адноўленыя нэабарочныя печы, іншыя дэтаі аўтэнтычнай аздобы? Сп. Сапранькоў «не ўпаўнаважаны адказваць».

Не пашкадавалі нічога: ні
пукатых старадаўніх скля-

пеньняў, што стаялі б яшчэ
сто гадоў, ні мудрагелістых
лябірынтаў лёхаў, сута-
рэнныя якіх разъягалися пад
брук вуліцаў.

Тлумачыцца такая рэканструкцыя «з нулявога ўзроўню» тым, што сёньня зруйнаваць і збудаваць напоўненую камяніцу шмат прасцей і танней, чым яе рэстраўраўваць. Іншай справа, што ўся-рэдзіне такія навабуды не адрозніш ад сучасных офісных памяшканняў.

Сяргей Харэўскі

Ніводзін посьпех нацыі ня вечны,

Адам Міхнік пра горкую памяць вугорскай рэвалюцыі 1956 году, амэрыканскую крывадушнасць, меру радыкалізму, ідеалізму без ілюзій, адказнасць радыё «Свабода» і пераможную этыку цвярозага энтузіязму.

1 лістапада 1956 году, за колькі хвілінаў да восьмай вечара, прэм'ер Імрэ Надзя звязнуўся праз радыё да вугорскага народу з памятным звартам:

«Урад Вугорской дзяржавы, адчуваючы адказнасць перад вугорскім народам і гісторый і выяўляючы адна-душную волю мільёнаў вугорцаў, абвяшчае нэутралітэт Вугорской Народной Рэспублікі. Вугоршчына, на падставе роўнасці і згодна з духам Хартыі Аб'яднаных Наций, хоча жыць у супраўданай дружбе з сваімі суседзямі, з Савецкім Саюзам і ўсімі народамі съвету... Такім чынам, зъдзейснілася спрадвечная мара вугорскага народу... Мы заклікаем нашых суседзяў, блізкія і далёкія краіны, ушанаваць канчатковое рагненне нашага грамадства. Праўдай ёсьць тое, што сёньня яно на-гэтулькі аб'яднанае ў гэтай справе, як, пэўна, ніколі раней у сваёй гісторыі.

«Рай для працоўных». Амэрыканская карыкатура 1956 г.

Гэтыя слова, што абвяшчали выхад Вугоршчыны з Варшаўскага дагавору, перадвызначылі савецка-вугорскую канфрантацыю. У гэтай канфрантацыі Вугоршчына мела ніякіх шанцаў. Патрабуючы нацыянальных і чалавечых правоў, Імрэ Надзя кінуў выклік савецкай дзяржаве.

23 каstryчніка ў Будапешце адбылася шматтысячнай дэмансістрацыі пад помнікам Юзэфа Бэма — польскага генэрала, які эміграваў пасля разгрому лістападаўскага паўстаньня, героя вугорскай Вясны Народаў.

4 лістапада савецкія войскі увайшли ў Будапешт, каб патрапіць рэвалюцыю ў крыві. У

тых днях заключаецца трагедыя вугорскага народу.

Ці была непазыбежнай пазара вугорскай рэвалюцыі? Чым гэтая рэвалюцыя была? Кім па сутнасці быў Імрэ Надзя, які доўгія гады быў сымбалем гэтай рэвалюцыі?

I

Чарлз Гаці, вугорскі эмігрант з 1956 г., а пазней прафэсар амэрыканскага юніверсітэту, шукае адказы на гэтыя пытанні ў книгі «Страчаныя іллюзіі». Ён вяртаецца да падзеяў паўвекавой даўніны, каб зноў узъянць «праклятыя проблемы», асаніць памылкі і страчаныя шанцы ўсіх удзельнікаў тагачасных падзеяў — амэры-

канскай адміністрацыі, савецкай улады, вугорскага ўраду рэфарматарскіх камуністаў і паўстанцаў.

Бліскучы аналіз тагачаснай амэрыканскай палітыкі прыводзіц да зынішчальных высноваў: не было ніякай адзінай палітыкі Вашынгтону. Былі афіцыйныя заявы, поўныя пустых абяцаньняў, ваянічнае і дэмагагічнае рыгорыка радыё «Свабодная Эўропа», а таксама гульня, што спадарожнічала выбарчай кампаніі ў Злучаных Штатах.

Рычард Ніксон, тагачасны віцэ-прэзыдэнт ЗША, падчас сакрэтнага паседжання Рады Нацыянальнай Бяспекі ў ліпені 1956 г. сцвердзіў, што «з гледзішча інтэрсаў Злучаных Штатаў нічога абсалютна дрэннага не адбылося б, калі б усходні блёк зноў адчуў жалезны савецкі кулак, хоць ў прынцыпе было б, вядома, лепш, калі б захаваліся наяўныя лібералізацыйныя тэндэнцыі паміж Савецкім Саюзам і ягонымі сатэлітамі». Такім у той час таксама быў стратэгічны гарызонт амэрыканскай палітыкі: лепш, калі б было лепш, але калі будзе горш, то таксама добра. Вугорцы не маглі разылічваць на якую-кольків рэальную дапамогу. Яны маглі разылічваць толькі на сябе.

Тым часам для вугорцаў камэнтары радыё «Свабодная Эўропа» былі голасам Вашынгтону. Таму яны ахвотна прыслухоўваліся да нападак на Імрэ Надзя, «здрадніка» з «Кайнавай пячаткай на чале» — так казалі камэнтары радыё «Свабодная Эўропа». Таксама яны слухалі — у вирашальныя моманты рэвалюцыі, калі вызначаўся лёс патэнцыйнага кампрамісу з Москвой, — заклікі: «Далоў маскалёў!».

Гаці лічыць, што тыя галасы спрычыніліся да дэзарыентатаў паўстанцаў, уск

Адам Міхнік

— колішні дысыдэнт, адзін з лідэраў польскай апазыцыі 70—80-х гадоў. Цяпер — галоўны рэдактар «Gazety Wyborczej».

НЯ ВЕЧНАЯ НІЯКАЯ ПАРАЗА

ладнілі для іх дасягнельне згоды з урадам Надзя, да мінімуму звузлі поле для ма-нэўраў гэтага ўраду. Ці было гэта непазыбежна? Дынаміка рэвалюцынага працэсу зазывчай блякуе манзўры на камсыць кампрамісу. Аднак — падкрэслівае Гаці — у Польшчы [у тым самым 1956 годзе] да савецкай інтэрвенцыі не дайшло. Палякі — як збунтаваная вуліца, гэтак і Каталіцкі Касыцёл і эміграцыя (і Польская служба радыё «Свабодная Эўропа») — пачулу заклікі да самаабмежавання і фактычна падтрымалі Ўладыслава Гамулку [новаабранага кіраўніка рэжыму]. У такай сітуацыі Хрущчоў таксама абраў шлях кампрамісу.

30 кастрычніка 1956 г. ён таксама наважыўся на кампраміс з урадам Надзя. «Аднак Вугоршчына, — піша Гаці, — не хацела быць другой Польшчай, і таму Хрущчоў зъмяніў свой погляд. Вугорцы не жадалі даўжэйшага павадка; яны не хацелі ніякага павадка ўвогуле. У Польшчы — дзякуючы прыкметам рэалізму і шчасльіваму выпадку, што дзеянні камуніста Гамулкі, каталіцкага кардынала Стэфана Вышынскага і Яна Новака, рэдактара радыё «Свабодная Эўропа», які заходзіў спакой і стрыманасць, ішлі ў тым самым кірунку, — грамадства, нягледзячы на моцную традыцыю ідэалізму, пагадзілася з прапанаванымі яму паўмерамі. Імрэ Надзь ня быў Гамулкам, кардынал Міндсэнці (прымас Вугоршчыны, зъняволены ў час Сталіна) ня быў Вышынскім, а вугорскім радыё «СЭ» кіраваў Ян Новак. 30 кастрычніка вугорскія камуністы не кіравалі сваёй дзяржавай. Горай за тое — яны ўжо і не спрабавалі гэтага рабіць. Дзіве найбольыш важныя падзеі гэтага дня ў Будапешце — калі раніцай на

Светлая і цёмныя бакі рэвалюцыю
На фота ўверсе: Імрэ Надзь на съязце віна ў першыя дні пратэсту.
На фота справа: забойства супрацоўніка таемнай паліцыі.

Мікіта Хрушчоў і Янаш Кадар.

Кардынал Міндсэнці быў прыхільнікам радыкальнага змагання з камуністамі.

шлюпчы Рэспублікі лінчавалі функцыянераў службы бяспекі і калі па абедзе прагучала заява пра вяртанье да шматпартыйнай систэмы — найвыразней пераканалі Хрущчова, што Надзь і іншыя камуністы заслабыя, каб захаваць парадак».

31 кастрычніка было прынятае рашэнне аб інтэрвенцыі. На наступны дзень савец-

кія войскі перайшлі вугорскую мяжу.

II

Вугорская рэвалюцыя — як і кожная рэвалюцыя — мела розныя твары: радасны і змрочны. Радасным тварам быў троімф — нічога, што кароткі, — свабоды і прауды. Змрочны твар — гэта выбух нянявісьці, што перарасла ў

зверствы. 30 кастрычніка ў Будапешце адбыліся трагічныя і агідныя падзеі. Яны мелі месца на плошчы Рэспублікі, перад сядзібай гарадзкога камітэту камуністычнай партыі.

«Пачалося ўсё, — распавядае Гаці, — з чутак, што з ра-ніцы хадзілі па горадзе: нібыта пад ходнікам ля ўваходу ў будынак месцяцца лёхі. Адразу ж перад гмахам партыйнай сядзібы сабраўся немалы тлум; таксама знайшліся тыя, хто сцьвярджаў, што чуў з пад зямлі галасы вязняў, якія кликалі на дапамогу. Узброен-

Кожная рэвалюцыя мае два твары.

ныя паўстанцы спрабавалі ўвайсці ў будынак, каб знайсці скаваную турму, аднак былі арыштаваныя. У выніку пачалася бойка; узброенныя функцыянэры службы бяспекі, накіраваныя на абарону будынку, пачалі страліць у натоўп. Пад'ехалі дасланыя войскам танкі, барацьба рабілася ўсё болей запятай, пакуль урэшце з будынку ня вывёлі функцыянэраў бяспекі і не лічавалі іх. Сярод забітых апынуўся Імрэ Мэцэ, старшыня сталічнага парткамітэту і прыхільнік Надзя. Высьветлілася, што пад будынкам не было ніякіх лёх, як і не было там палітычных вязняў».

Гэты суд Лінча на працягу доўгіх год служыў для дыскрэдытаці вугорскай рэвалюцыі. Аднак ён варты таго, каб пра яго памяталі. Бо рэвалюцыя супраць гвалту мусіць выклікаць не толькі радасны і надзею. Яна мусіць таксама будзіць страх помсты і нянявісьці.

III

Імрэ Надзь стаўся сымблем і легендай вугорскай рэвалюцыі. Ейным адмоўным

Ніводзін посьпех нацыі ня вечны...

Працяг са старонкі 21.

тыпам гадамі заставаўся Януш Кадар, які з савецкай падачы зрабіўся дыктатарам Вугоршчыны.

Абодва былі камуністамі, а Надзь меў даволі нецікавую старонку жыцьця з пэрыяду эміграцыі ў Москве. Абодва былі ахвярамі палітыкі Маціяша Ракашы, намесніка Сталіна ў Будапешце. Надзь быў звольнены з высокіх пасад, Кадар — зняволены. Яго вызвалілі паводле расцення Надзі ў 1954 г., калі той на кароткі час стаў кіраўніком ураду.

Нарэшце, абодва восеньню 1956 г. дзякуючы рэвалюцыі апынуліся на вяршыні ўлады. Дэкларацыю пра нэутралітэт Вугоршчыны Надзь абвесыць 1 лістапада, узгадніўши яе з Кадаром. Пазыней іхныя шляхі разышліся — драматична і назаўсёды.

Надзь быў зняволены ў Румыніі (куды яго вывезлі з амбасады Югаславіі, дзе ён шукаў прытулку). Працэс над ім і ягонымі паплечнікамі, што меў месца ў 1958 г. у Будапешце, нагадваў сталінскія. Надзь быў асуджаны на сяміротнае пакаранье. Присуд быў прыведзены ў выкананьне.

«Надзь, — піша Гаці, — які падчас рэвалюцыі падаваўся нерашучым і няўпэўненым у слушнасці сваіх учынкаў, у 1957—1958 гадах, на дарозе да шыбеніцы, зрабіўся рапучы, катэгарычны, непахісны і нязломны. Як сапраўдны герой і патрыёт, які абараняе свае перакананьні, ён адважна паўстаў перад съледчымі і г.зв. суддзідзмі вугорскіх т.зв. народных судоў. Гэта незвычайна, ня толькі з увагі на ягонае маскоўскае мінулае, але таксама, а можа, яшчэ і болей,

зь іншай прычыны: калі б пасля савецкай інтэрвенцыі Надзь афіцыйна быў з пасады і прызнаў уведзены Москвой урад Кадара, ён мог бы і надалей жыць і нават граць нейкую ролю ў палітычным ці навуковым жыцьці. Аднак ён не пагадзіўся на супрацу з тымі, хто зняволіў яго, і не пакаяўся ў палітычных грахах. Колькі разоў ён упарты адмаўляўся падпісаць пратаколы паказанняў і распачынаў галадоўку, калі съледчы не дазваляў яму выкласыці ягонае гледзішча».

Падчас працэсу ён ня ўпаў духам. «Ён як бы спадзіваўся, — піша Гаці, — што калі-небудзь запіс працэсу будзе выяўлены, і змагаўся, каб пакінуць пасля сябе принасі гэты запавет. Ён адмовіўся падаваць просьбу пра памілаваныне. У апошнім сваім слове ён заклікаў «міжнародны рабочы рух», каб той апраўдаў ягонае імя. Ён загінуў як сапраўдны пакутнік і адзіны добры бальшавік, якога ведаў съвет. Найбольш праста пра Надзя можна сказаць так: ён быў сапраўдным камуністам, які стаў сапраўдным вугорцам. Трохі больш складанай, хоць і таксама праўдзівай, ёсьць наступная фармулёўка: ён быў камуністам, які стаўся патрыётам, застаўшыся камуністам».

Варта парапаўніць ягоную біяграфію зь лёсам Януша Кадара. Кадар зынік з Будапешту 1 лістапада. Да гэтага часу ён падтымліваў Надзя — быў прыхільнікам вяртання шматпартыйнай систэмы, галасаваў за дэкларацыю пра нэутралітэт Вугоршчыны. У прамове, запісанай на радыё перад зыўкненнем, ён узносіў хвалу «нашай чудоўнай рэвалюцыі».

І адразу ж пасля ён атры-

Вугорская паўстанка.

маў інфармацыю, што Крэмль вырашыў задушыць рэвалюцыю. «Кадару і [Фэрэнцу] Мюніху, — піша Гаці, — прapanавалі (у Москве) дэльце найвышэйшыя пасады. Абодва яны ведалі, што пра вадыры старой гварды — галоўным чынам Ракашы, [Эрнэ] Гера і [Андраш] Хегедзюс — знаходзіцца ў Крамлі, гатовыя вярнуцца і кіраваць дзяржавай. Таму яны маглі абіраць паміж здрадай ці адданынем Вугоршчыны цвердалобым сталіністам. (...) Кадар пакінуў Буда-

пэшт, не паведаміўшы жонкы, куды едзе. Прафэсійныя палітыкі і бесстароннія аналітыкі маглі сказаць, што, бе ручы пад увагу неймаверна цяжкія ўмовы, гэта быў разумны выбар, дадаючы, напрыклад, што менавіта так павінен весці сябе палітык-патрыёт. У праўдзівым съвєце, дзе важная таксама выскарбоднасць, сумленнасць і прыстойнасць, Кадар аказаўся чалавекам зь неабмежаванай здольнасцю апраўдаўваць свае крокі і пазбаўленым прынцыпам».

Жыхары Будапешту паляць партрэты Сталіна і Ракашы.

Калі да гэтых заўваг даць, што менавіта Кадар быў віноўнікам сымдротнага пакарання Надзяі і іншых правадыроў рэвалюцыі, цяжка не пагадзіцца з высновамі аўтара.

IV

Захаплільная кніжка Чарлза Гаці пачынаецца з эпіграфу, які варта працитаваць: «Нельга пазбаўляць людзей ілюзій». Гэтыя слова належалі князю Куну Клебэльсбэргу, вугорскому міністру культуры ў 1920-я гг. У раз-

мове з адным гісторыкам ён тлумачыў, чаму не пагаджаенца публікаваць знойдзеныя нядаўна дакументы, зь якіх вынікала, што герой народнага паўстання 1848 г., якім усе захапляліся, быў аўстрыйскім агентам.

Гаці лічыць, што ў імі праўды людзей варт пазбаўляць ілюзій. Ён паводзіць сябе пры гэтым як гісторык, які хоча знайсці праўду, а ня як лістарат, які жадае згнаць зъненавідных супернікаў.

Ён піша: «Затрымаемся на

адказах на некалькі пытанняў. Ці быў Імрэ Надзя некалі перакананым сталіністам і агентам савецкіх спэцслужбаў? Так. Ці меў ён сапраўдную папулярнасць, калі быў прэм'ерам, — канечне ж, камуністычным — з 1953 па 1955 г.? Так. Ці праўда, што яго падтрымліваў шмат хто з расчараваных камуністамі? Так. Ці яны падрыхтавалі глебу для антысавецкага паўстання? Так. Ці Імрэ Надзя быў адначасова патрыётам і камуністам ціагам паўстання і пазней, калі апынуўся ў зыняволеніі? Так. Ці праўда, што разам з сваімі супрацоўнікамі ён кіраваў паўстаннем беспасыпхова і нават бяздарна, але як мог? Так.

Калі ж гаворка ідзе пра Злучаныя Штаты — ці патрабавалі агресіўныя паводзіны Масквы пасля II сусветнай вайны рапшчага супрацьдзеяння амэрыканцаў? Так. Ці ўрад Злучаных Штатаў разылічваў, што ён здолеё вызваліць савецкія сатэліты ў Цэнтральнай Ўсходній Эўропе? Так. Ці Вашынгтон быў падрыхтаваны да моманту, калі магла спатрэбіцца нейкая амэрыканская дапамога — дыпламатычная, эканамічна ўзявацца? Не. Ці найвышэйшыя прадстаўнікі Белага дома верылі ў лёзунгі, якія яны паўтаралі, ці яны таксама былі крывадушнікамі? Нехта зь іх шчыра верыў, але большасць была крывадушнікамі. Ці амэрыканская прарапаганда ўвяляла ў зман вугорцаў? Так. Ці Злучаныя Штаты іх апукалі і пакінулі? Так.

Таксама складана ацаніць паводзіны Рәсей: Хрушчоў быў у сваю меру дэсталіністам, аднак вугорцы — адрозна ад палякаў — перайшли дапушчальны для Крамля патрэбны дэсталінізацыі.

Тут трэба вярнуцца да польскіх справаў. Ўолтэр Ліпман, вядомы амэрыканскі публіцыст, пісаў у ліпені 1956 г., што гэта не ў амэрыканскіх інтэрэсах, «каб рухі ва

Ўсходній Эўропе перайшлі мяжу, за якой немагчыма будзе паразуменіца з Расеяй. (...) У інтэрэсах спакою і свабоды — свабоды як ад дэспатызму, так і ад анархіі — мы павінны мець надзею, што на нейкі час, хаця і не назаўсёды, пратэсты ў дзяржавах-сатэлітах не перакроачць непарушнай мяжы стабілізацыі». Падобным чынам, хаця яны і думалі катэгорыямі польскіх інтэрэсаў, сваё гледзішча фармулявалі найвыбітнейшыя польскія эмігранты: Ежы Гедройц, Юліуш Мерашэўскі, Ян Новак-Езяранскі. У гэтай перспектыве ацэнка Ўладыслава Гамулкі павінна быць адназначна пазытыўнай.

Тым часам праблема няпростая. Пазыцыя Гамулкі на-самрэч выратавала Польшу ад савецкай інтэрэнцыі — і за гэта ён заслужвае добрай памяці. Аднак гэта самая пазыцыя праклада шлях да «паўзучага дэспатызму» і пасыядоўнага абмежавання грамадзянскіх, палітычных, рэлігійных, культурных і наукоўских свабодаў. Расправа з адным за адным палітыкамі-рэфарматарамі, узмацненне цензуры, ліквідацыя акадэмічных свабодаў, скандалы з Касыцёлам, канфлікты з інтэлігенцыяй, ганебная кампанія 1968 г., скіраваная супраць інтэлігенцыі і габрэй, і, нарешце, расправа з работнікамі Ўзьбярэжжа ў сінажні 1970 г. — такі змрочны вынік гамулкаўскага 14-годзьдзя.

Хіба ж гэта ня сумны парадокс, што ў 1968 г. кадараўская Вугоршчына была крайней больш ліберальнай, чым Польшча? «Гуляш-камунізм», дзіця разгромленай вугорскай рэвалюцыі, нечакана апінуўся больш чалавечны, чым рэжым Гамулкі, дзіця польскага Каstryчніка.

Я не сцьвярджую, што крывавая савецкая інтэрэнцыя прынесла Вугоршчыне большую карысць, чым бяскроўная эвалюцыя Польшчы ад вызваленчага Каstryчні-

...НЯ ВЕЧНАЯ НІЯКАЯ ПАРАЗА

Працяг са старонкі 23.

ка '56 да крывавага Сынежня '70. Аднак сцьвярджаю, што — гэта важная выснова з тых падзеяў — ніякі посьпех нацыі на вечны і ніякая параза не канчатковая. Здараеца, што параза аказваецца маткаю розуму; бывае, што посьпех нараджает разумовую ляюту і канфармізм.

Памяць крывавай вугорскай рэвалюцыі змушала кіраўнікоў і кіраваных у наступныя гады мець пачуцьце меры ў сваіх паводзінах. Пачуцьце ж меры можа прывесці да разважлівай адлагі і да неразважлівай палахлівасці. У Польшчы і Вугоршчыне мы былі съведкамі і таго, і другога.

V

Выбітны вугорскі паэт Д'юла Ільеш пісаў у славутым вершы «Апавед пра тыранію»:

дзе тыранія, там кожны
ёсьць зьявіном ланцу́га
забы́шыся ад яе подыху
сам робісьць тыранія

Камуністычная систэма была тыраніяй. У майм асяродку мы даволі рана гэта ўсьвядомілі, хаця, можа, і не адразу дастаткова дакладна — да сакавіка 1968 г. мы вевралі ўмагчыласць рэканструкцый і паўтору ідзе польскага Каstryчніка. Аднак мы ўжо раней пажадалі «ня быш зьявіном ланцу́га» — мы абрадлі супраціў. Памяць пра вугорскую рэвалюцыю — а таксама пра Праскую Вясну 1968 г. — была нам двайною навукай. Перш за ўсё, што супраціўленыя магчымае, калі да яго дайшло. Сыстому, якая абараняеца хлусьнёй і гвалтам, неабходна атакаваць

— як сцьвярджалі мы — зброяй праўды, бяз гвалту.

Другі ўрок быў такі: зъмены магчымыя, аднак — пакуль трывае савецкая імперыя — яны абмежаваныя. Значыцца, трэба працаваць таکія формы супраціву і працводзіць такія зъмены, каб людзі адчувалі сябе больш свабоднымі, але разам з тым пазбягаць прывіду савецкага нашэсця.

«Я не сцьвярджаю, — робіць выснову Гаці, — што калі б паўстанцы, урад Надзя і Белы дом выявілі большую разважлівасць і фантазію, Москва дазволіла б рэалізаць усе мэты рэвалюцыі». Нават калі б усе паводзілі сябе прадбачліва, Москва не згадзілася б на паўстанье «напаўвольнай і напаўнезалежнай Вугоршчыны. Мы ніколі не даведаемся, што было б, калі б...». Ведае жа, што ўсе кіраваліся «ілюзіямі і фрустрацыямі». Бракавала халодных розуму. «Кіравалі эмоцыі, а мудрасць была дзіцятым таварам. У выніку, замест таго, каб здабыць хоць крыху свабодау, як гэта выйшла ў палякаў, вугорцы, якія выявілі такую незвычайнную адлагу, засталіся амаль што ні з чым».

Вугорцы, як і палякі, памятаюць свае паразы і шануюць іх герояў — пакутнікаў. Гэта іх яны ўзвялічаюць, а не халодных дзяржаўных дзеячаў, што імкніцца да кампрамісу. Імрэ Надзь быў праdstаўніком такога духу. «Ён больш захапляўся, — піша Гаці, — людзьмі, падобнымі да Шандара Пэтэфі (паэт-радыкал, герой рэвалюцыі 1848—1849 г., скіраванай супраць замежных прыгнятальнікаў Вугоршчыны; чалавек, для якога выбар існаваў толькі паміж воляй і няволяй), чым Фэрэнца Дэака, аднаго з твор-

**Каса ўзаемадапамогі
падчас паўстання.**

цаў пагадненняня з Аўстрыйяй у 1867 г., згодніцтва якога не прынесла вугорцам поўнай незалежнасці, але затое стварыла ўмовы для гаспадарчага буму і незвычайнага, бачнага да сёньняшняга дня, архітэктурнага размаху Будапешту».

Таму, аддаючы пашану вугорской рэвалюцыі, якая скончылася паразай, мы часта чуем пра «маральную перамогу». Але ж — пры ўсёй павазе і захапленыі мужнасцю паўстанцаў — няхай лёс бароніць вугорцаў, а таксама і нас, палякаў, ад далейших такіх «маральных перамог».

VI

«Адлага бяз мудрасці — гэта толькі дзічыны рамантызму, — піша Гаці, — у хвіліну, калі патрэбная як адлага, каб пазбавіцца ад прыгнёту камуністаў, гэтак і спрыт, каб прымусіць іх адступіць без барацьбы».

Чарлз Гаці, вытнанык, для якога вугорская рэвалюцыя назаўжды засталася цернем у сэрцы, драматычна хоча распавесці праўдзівую гісторыю, а не хлусылівую і міталігізаваную. Насуперак працытаванай думцы князя Клербэльсбэрга ён мяркуе, што «веды, якія трактуюцца адказна, павінны пазбаўляць людзей — вугорцаў, амэрыканцаў, расейцаў — іхніх гістарычных ілюзій». Але паколькі гістарычныя ілюзіі больш трывалыя за гістарычныя, пацверджаныя сур'ёзнымі дакументамі, праўды,

намаганыні Гаці не абяцаюць хуткага посьпеху. Хоць я і віншую яго з адлагай і настойлівасцю.

Іншай праўдай ёсьць перакананье — заўжды актульнае, — што ў грамадzkім жыцці можна дасягнуць большага тады, калі «мужнасць суправаджаецца мудрасцю і разважлівасцю». І таксама тады, калі людзям абяцаюць тое, што рэальна, а не тое, што нерэальна, хаця і вельмі пажадана. У гэтым заключаецца — распавядзе Гаці — становішча «ідэаліста, вольнага ад ілюзій». У польскай традыцыі кажуць: дух «цвярозых энтузіястаў».

Прынцыпам ідэаліста без ілюзій заўжды было: не паддавацца роспачы. Такім чынам, паўтару за майм вугорскім сябрам Янушам Кішам: дэмакратыя — гэта ня толькі свабодны выбар, хоць без яго дэмакратыя немагчыма. Дэмакратыя — гэта пэрманэнтны дыялёг, які ёсьць спрэчкай пра каштоўнасці і спосабы іх рэалізацыі. Гэта таксама спрэчка пра мінулае, пра гістарычную праўду, дбаныне пра свабоду шуканьня гэтай праўды.

Толькі такім чынам мы выкажам сапраўдную пашану тым, хто змагаўся за свабоду для праўды і за яе загінуў.

Charles Gati. Stracone zludzenia. Moskwa, Waszyngton i Budapeszt wobec powstania węgierskiego 1956 r. — Warszawa: Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 2006.

Скарочана. Загаловак ад Рэдакцыі. Аўтарскі загаловак — «Горкая памяць Будапешту».

**Пераклада
Вольга Данішэвіч
паводле <http://www.gazetawyborcza.pl/1,75515,3707090.html?as=1&ias=4&startsz=x>**

**Фота з сайту
www.hungary1956.com**

Павіншуйце Мікалая Астрэйку з нараджэннем дачкі Лізы

Напішы палітвязьню

Яму цяпер цяжка.
Твой ліст можа
выратаваць яго.

211300 Віцебскі раён, пас. Віцьба, ВК №3, 1-шы атрад, Казуліну Аляксандру.

220079 Менск, вул. Кальварыйская, 36, ВК №1, Дранчуку Цімоху.

213004 Магілёўская вобласць, г. Шклов, ВК-17, Астрэйку Міколу.

211656 Віцебская вобласць, Палацкі раён, п.а. Малое Сітна, вул. Лясная, 11, да запатрабавання,
Севярынцу Паўлу.

220050 г. Менск, вул. Валадарскага, 2, камэра 9-2, Дашкевічу Зымітру.

212002 г. Магілёў, вул. Пушкіна, 65, ПУОТ №43, пакой 211, Фінькевічу Артуру.

247511 Гомельская вобласць, Рэчыцкі раён, в.Баршчоўка, ВУАТ №22, Клімаву Андрэю.

Пухавіцкі раён, вёска Блонь, Статкевічу Мікалаю.

211791 Віцебская вобласць, Глыбокае-1, ВК-13, атрад №7, Круку Івану.

230023 г. Горадня, вул Кірава, 1, турма №1, СІЗА, Аўтуховічу Мікалаю.

Слова Якуба Коласа, музыка праваслаўных растаманаў

Іх запісы даўно блукаюць на беларускіх музычных сайтах. «Вобразы» на слова Якуба Коласа многіх уразілі. Нават сумневу не ўзынікала, што гурт «Комба Бакх» беларускі. Але, як высьветліў **Сяргей Будкін**, музыкі з Кастрамы.

За шэсць год гэты гурт выдаў 34 альбомы. Пачынаючы з сёмага, яны нязменна ўключаютць у кожны песьню падбеларуску. Ідэоляг «Комба Бакх» Андрэй Логвінаў нарадзіўся ў Кіраве, большую частку жыцця пражыў у Кастраме, а потым пераехаў настала ў Маскву. Гурт прынцыпова не далучаеца ні да якіх суполак, не паддажджаеца пад FM-фармат. Свае запісы яны распаўсюджваюць сярод цікаўных і знаёмых праз Інтэрнэт.

Кожны свой ліст Андрэй Логвінаў сканчае аднымі і тымі ж словамі: «Пад-

зяка! Mir! Аб'яднанье!». «Ці сур'ёзна ты кажаш пра аб'яднанье?» — пытаюцца. «Абсалютна сур'ёзна! — пацвярджае ён. — Усе цяпер жадаюць быць бліжэй да Амэрыкі ці Эўропы. А я вось палюбіў ідэю ямайскіх растаманаў аб духоўнай рэпатрыяцыі на Радзіму. У праваслаўнай традыцыі гэта — вяртанне на Неба. Я мяркую, што, аб'яднаныя зь беларусамі і ўкраінцамі, мы зможем перамагчы туго заразу, якую нам прасоўвае Захад», — падсумоўвае А.Логвінаў.

«N.R.M.» я не прачухаў

З Беларусью ў «Комбы» ўтварылася трывалая повязь, калі старэйшы брат Андрэя ажаніўся зь беларускай. «З таго часу бываю ў вас раз-два на паўгоду», — кажа Андрэй. Неяк ён з братам абеездзіў ўсю Беларусь. «Мой брат служыў у менскім Свята-Петрапалаўскім саборы, я ссыпаваў у царкоўным хоры ў Кастраме, вось і паехаў па ўсёй вашай краіне са знаёмымі музыкамі — служылі малебны і давалі канцэрты. Мне спадабаліся вашыя людзі — яны куды больш чалавечныя за расейцаў, дабрэйшыя і больш сыцілія, — дзеліцца ўражаннямі расейскі музыка, — а яшчэ мне даспадобы вашая прырода. І, канечне, вашыя песьні». Лідэр «Комба Бакх» ведае пра беларускую музыку болей за сяроднастистычнага расейца. «Дзякуючы Мулявіну беларускія песьні начуць і зачараравалі

іся імі мільёны, у тым ліку і я. З сучаснага — мяне вельмі кранае дыск «Журавы» гурту «Трайца» і фантастычная вакальна група «Камэрата». Апошняе, што трymаў у руках Андрэй, быў дыск «Песні Свабоды»: «Але свабоды ў іх я не адчуваю. Рок-музыка ваша мне не падабаецца, «N.R.M.» я не прачухаў».

Што за чачотачка?

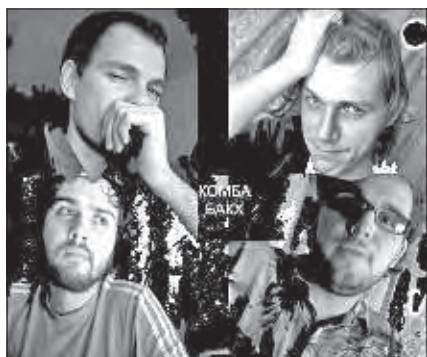
Музыка яшчэ не навучыўся дасканала беларуское мовы: «Я ведаю, што зашмат у мяне касякоў у вымаўленні, націску, часам не могу зразумець, якое значынне мае слова. Вось, напрыклад, робім песьню «Чачотачка». Але я ня ведаю, хто такая чачотачка гэта!

Музыкі звычайна бяруць беларускі тэкст і пішуть пад яго музыку. З апошніх такіх песьні — растаманская «Вобразы» на верш Якуба Коласа і «Пра быт».

«Комба Бакх» слушаецца цікава. Гэта зусім іншы падыход да беларускай песьні, якога ня вынайшаў яшчэ ніводзін беларускі выкананыца. Асабліва цікава слушаюцца аўтарскія беларускамоўныя творы. Пра пекную дзяўчыну, напрыклад, якая стала дэпутаткай Вярхоўнага Савету. «Комба Бакх» на адным з сваіх канцэртаў адыгралі праграму, цалкам складзеную з беларускамоўных песьні — каб паглядзецы на рэакцыю публікі. «Але то было яшчэ ў Кастраме, як пераехаў ў Маскву, дык з гледачамі яшчэ не экспэрымэнтавалі», — кажа А.Логвінаў.

Калі б раптоўна Івана Кірчука разам з Аляксандрам Кулінковічам запрасілі ссыпаваць у расейскі гурт «Ума Турман», акурат выйшла б нешта падобнае да «Комба Бакх».

Сяргей Будкін

Песьня «Пра быт» у выкананьні «Комба Бакх» бярэ старт у гіт-парадзе «Тузіну Гітоў» (www.music.fromby.net) ад 17 лістапада. Некалькі песьні гурту (у тым ліку і апрацоўку беларускай народнай «Забалела мая галованька») можна знайсці на www.openmic.ru.

Кніга пра Коласаўскі ліцэй

Дырэктар закрытага ў 2003 годзе Беларускага гуманітарнага ліцэю імя Я.Коласа Ўладзімер Колас 8 лістапада ў менскім Палацы мастацтваў прэзентаваў уласную кнігу «Лёс ліцэю», якая ўбачыла съвет сёлета ў санкт-пецярбурскім выдавецтве «Невскій простор».

Жанр кнігі пазначаны як аўтабіографічныя запісы, Колас расказ-

вае пра сябе, ад дзяцінства да дырэктарства ў Ліцэі.

Асобная старонка кнігі прысьвечаная дачыненням Гуманітарнага ліцэю з Васілем Быкаўым: «Быкаў ніколі не адмаяўляўся прыходіць на сустэрэчы зь ліцэістамі, наведваў выпускныя вечары... Мы ніколі з калегамі не забудзем таго, што ў апошняй гадз-

іны жыцьця Быкаў згадваў Ліцэй».

Але найбольш цікавымі і драматычнымі падаюцца ў кнізе падзеі змагання за Ліцэй. «Усе мы адчуввалі: Ліцэй павінен застацца — ня толькі дзеля нас, але і дзеля краіны, дзеля ўсіх беларусаў».

Сёняня Гуманітарны ліцэй імя Я.Коласа, як слушна адзначае ў кнізе Ўладзімер Колас, стаўся сымбалем беларускай адукцыі. Таму «Лёс ліцэя» варта ўсё ж не прамінуць. Кніга мае наклад 1000 асобнікаў.

Зыміцер Панкавец

18

лістапада

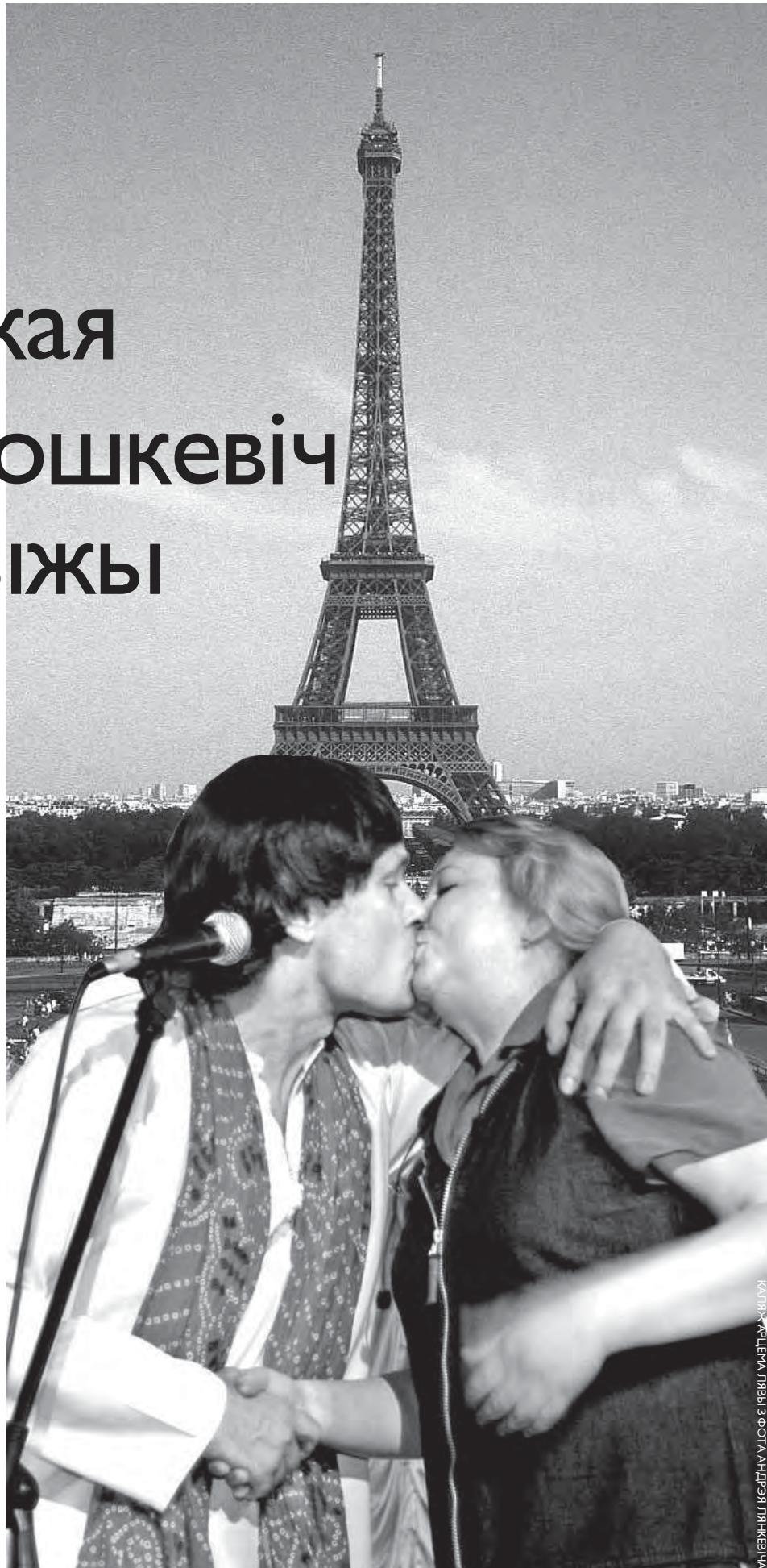
Камоцкая і Вайцюшкевіч у Парыжы

entree libre

Клуб
«Abracadabar».
123, avenue Jean
Jaures 75019
PARIS

Пачатак а 21.00

Дадатковая
інфармацыя
па-француску:
www.abracadabar.fr

КАЛІЯЖАРЦЕМА ЛЯВЫ З ФОТА АНДРЭЯ ЛІНКЕВІЧА

Ад сямі да сямідзесяці

«От, сабраўся склад, як у Чэмпіянаце Беларусі!». Такія эмоцыі выклікаў шашачны турнір да 100-годзьдзя «Нашай Ніўы», што прайшоў у нядзелю ў Менску.

ОЛЯ ДАРАШКЕВІЧ

У нядзелю, 12 лістапада, 11-я сталічна спартшкола ўмисьціла ці ня ўвесь шашачны бамонд Меншчыны. Сопрак восем уздзельнікаў змагаліся за прызы «Нашай Нівы» і мар'янагорскага клубу «Дэбют». Летась шэф «Дэбюту», майстар спорту Канстанцін Балахоўскі прапанаваў Рэдакцыі «НН» наладзіць да юбілею шашачны фэст. І вось фэст адбыўся, прыцягнуўшы ўвагу такіх мэтраў, як Кірыла

Хайнюк, Аркадзь Плакхін і Юры Файнберг. Менавіта яны па выніках дзеяці тураў выявіліся прызерамі шашачнага турніру «Нашай Ніве» — сто гадоў». Побач з гросмайстрам Плакхіным гулялі і тыя, хто толькі-толькі засвоіў «трохкутнік Пятрова».

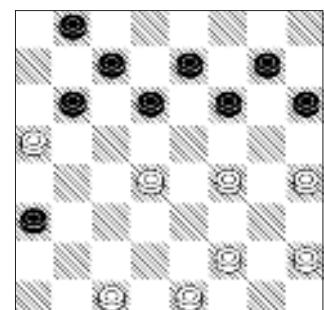
Гульшоў прывітаў на-
месцьнік галоўнага рэдактара
«НН» Андрэй Скурко, а віце-
чэмпіён сьвету па рускіх
шашках Андрэй Валюк заві-

Ваш ход

М. Пякарскі — Д. Фадзееў.
Менск, 2006.

Апошнім ходам белыя, заміж каб прабіцца ў дамкі (1. d6e5 і 2. cb2), згулялі 1. gf2. Пярэчаньні?

АДКАЗ: ...шаги; 2. шаги; 3. рабага; 4. некрасивыи; 5. проклятия; 6. памятни
ЧУПАБЕЛГИ: ярко-зеленая «Хе Пак-
чаганнека».

таў у залю, каб паглядзець на баталіі лідэроў. Дзякуючы галоўнаму судзьдзю Аляксандру Паўловічу і яго памочнікам Вікці ды Святлане імпрэза прайшла без канфліктаў. На закрытыці троесць-рэйтинг атрымала мэдалі, дзесяцёра пераможцаў — дышлёмы ѹ памятныя блакноты для запісу партыяў, а 7-гадовы Валерка Радаеў і 70-гадовы Юры Файнберг — сувеніры з сымболікай «НН». Такі сувенір зайдзеў і аўтар найлепшай камбінацыі, кандыдат у мастры спорту Дзымітры Фадзееў. На нашых вачах бліскуча перамог суперніка іншы КМС, барысаўчанін Пётар Аляхно, ды ён чамусыці не пажадаў канкураваць з Фадзееўм.

Сын Канстанціна Балахоўскага Віктар у табліцы на крок апярэдзіў бацьку. «Дома я з табою разбяруся!», — пажартаваў той, пакідаючы спэ-

Наймалодшы ўдзельнік турніру, 7-гадовы Валер Разаеў (справа).

ну. Цікава, що падчас лёсавання сп. Канстанцін присвоїў гульцам нумары, якія адповядалі гадам видання «НН». Найлепшія паказьники — у «1913», «1991» і «1995».

Былы прызэр першынства съвету сярод падлеткаў П. трохі пабурчоў у калідоры: «От, сабраўся склад, як у Чэмпіянаце Беларусі!». Сам ён трапіў адно ў «дваццатку». Аднак бальшыня гулькоў не брала да галавы занятых месцаў. Для аматараў турніра стаўся добрай навукай, нагодай для сустрэчы з таварышамі, а сёй-той упершыню даведаўся, чым ёсьць нашая газета. І ўсе былі ўздзячныя гаспадарам пляцоўкі, адміністрацыі СДЮШАР-11, за прасторную залю, на колькі гадзін саступленую ў распаряджэнне шашыстаў.

BP

Фармат «4x4», 16—19 лістапада

Справа густу (Une affaire de gout / Question of Taste).

Францыя, 2000, каляровы, 90 хв.

Жанр: гастронамічна-філязофскі трымценынік.

50-гадовы магнат Фредэрыйк, які стаміўся ад жыцця, наймае асабістага дэгустатара, маладога чалавека Нікаля. Новы слуга мусіць сачыць, каб у ежы не было сыру й рыбы, чаго Фредэрыйк не выносіць. Капрызлыі магнат выцягвае Нікаля адусюль і ў любы час. Гастронамічныя прыгоды пераразташоць у трэйлер.

Карціна атрымала французская прызы за найлепшы сцэнар, найлепшы фільм, найлепшага актора (Бэрнар Жырадо), найлепшага маладога актора — надзею кінематографу (Жан-П'ер Лёры).

Карціну паставіў журналіст і рэжысэр Бэрнар Рап — і гэта другая ягоная стужка.

Фільм катэгарычна нельга глядзець на пусты страунік.

101 Рэйк'явік (101 Reykjavik).

Ісьляндзія—Данія—Нарвегія—
Францыя, 2000, каляровы, 93 хв.

Жанр: камэдыя.

Ісьляндзкі бейбус сустракае палкую настаўніцу флямэнка... З гішпанскай акторкай Вікторыя Абрыйль у ісьляндзкім фільме зьявіліся тыповая альмадавараўскія жарсыці (і тэмы).

Карціна — дэбют ісьляндзкага актора Бальтазара Кармакура — атрымала прызы ў Таронта, Салёніках і Пуле.

Пошум мора (Son de mar / Sound of the Sea).

Гішпанія, 2001, каляровы, 95 хв.

Жанр: драма.

Ён, яна — і мора. І яшчэ недарэчны новы муж... Чарговы фільм ад эратычнага кімайстара Бігаса Луны («Залатыя яйкі», «Цыцка і поў-

ня»).

У роліх: Леанор Ўотлінг («Забіць Фройда»), Хордзі Молья («Форд Алямо»).

«30 дзён да досьвітку» (Frostbiten).

Швэція, 2006, каляровы, 97 хв.

Жанр: вампірская камэдыя.

Адзнака: 6 (з 10).

Украіна, 1944 год. Ноч. На заблукальных эсэ-саўцаў у лісной хаце нападае ікласта Салоха, а ў скледе рычыць і калоцца дзічая дамавіна...

Нашыя дні. У запалярнае мястэчка да слыннага генэтыка Бэкера прыяжджае мэд-сястра Аніка з дачкой Сагай... У трупельні прафэсар Бэкерт працінае калом грудзі памерлага мататыкіста і распрацоўвае чырвонія пігулкі, якія пераўтворае людзей у вампіраў. Стос гэтых пігулак трапіць на маладзею вечарынку, куды прыйдзе Й Сага... Ну, а ейнай маці прыідзеца адбівача ад монстра-прафэсара, які зь цеплынёй узгадае пра Украінскую прыгоды.

У камплекце з падлёткамі—крывасмокамі — туپыя паліцыянты, гаваркія сабачкі і загубленыя заручыны.

Найбліжэйшым свяяком швэдзкае стужкі Андэрса Банке ёсьць расейскі трэш-кашмарык «Пасека» — на што рэжысэр сумленна й спасылаецца. Але дызайн крывасмокаў і адмысловыя эфекты радыкальна рознічацца ад грыму піцерской студыі «НОМ».

Іклы — і ў швэдзкую нач іклы (дарэчы, начка зациянецца па 30 дзён).

Хітрыя амэрыканцы ўжо здымоюць пайтор швэдзкага фільму. Але локці мусіць кусаць беларусы.

Андрэс Банке нездарма еў ВГІКаўскі хлеб. Музыка на тигтрах прымусіць тутэйшых пэнсіянераў — без усялякіх чырвоных пігулак — біцца ў гістэрыцы.

«Цёмная нач» Бернэса—Ўцёсава ідеальна кладзеца на маладзею жахаўку.

Андрэй Расінскі

ТЭАТРЫ

Балет

19 (ндз) — «Легенда аб Уленшпігелі».
22 (ср) — «Лебядзінае возера».

Опера

Малая залі імя Р. Шырмы Белдзяржфілярмоніі

25 (сб) — канцэрт «Руская душа».

Вялікая залі Белдзяржфілярмоніі

17 (пт) — канцэрт «Па старонках беларускіх опэр».

На сцэне Цэнтральнага дому афіцэраў

19 (ндз) — «Рыта, альбо Пірацкі трохкунтнік», «Нататкі вар’ята».

21 (аўт) — «Князь Ігар».

24 (пт) — «Чароўная флейта».

25 (сб) — «Сэвільскі цырульнік».

Купалаўскі тэатар

17 (пт) — «Парфён і Аляксандра».

18 (сб) — «КІМ».

22 (ср) — «Я не пакіну цябе...».

26 (ндз) — «С. В.».

Ранішнія спектаклі

26 (ндз) — «Афрыка».

Малая сцэна

17 (пт) — «Дзікае паляванье каралія Стака».

20 (пн) — «Адчыніце кантралёру!».

24 (пт) — «Варшавская мэлдыя».

25 (сб) — «Баліяда пра каханье».

26 (ндз) — «Беларусь у фантастычных апавяданнях».

Тэатар беларускай драматургіі

На сцэне Дому літаратара

17 (пт) — «Адэль».

18 (сб) — «Нязваныя госьцы».

19 (ндз) — «Палёты з анёлам».

На сцэне РДК прафсаюзаў

18 (сб) — «Белы анёл з чорнымі крыламі».

**Каплан
з Рагачова**

14 лістапада а 18-й мае адбыцца адкрыццё выставы твораў Анатоля Каплана (1902—1980), аднаго з найлепшых графікаў XX ст.

Мастака не адзялялі ні прыжыццёвай, ні пасмартотнай славай, книгі і выставы зрабілі яго — на імя шырака вядомым.

Беларусь жа доўгі час заставалася недатычнай да сусветнага трыумfu Каплана. Між тым менаўтада беларускі зямлі заліў зусёды быў звернуты ўздычны і мудры погляд мастака. Маленства і юнацтва Каплана прыйшлі на «мяжы аселасці», у Рагачове. Сюды ён вяртаўся неаднакроць, звяхаўшы з роднага гораду ў Петраград, каб вучыцца ў Акадэміі мастацтва.

«Візітуўкай» мастака стала літаграфіі паводле твораў габрэйскіх пісьменнікаў Шолам—Алейхема і Менделе Мойхер—Сфарыма. Свят гэтых пісьменнікаў знаёмы нараджэнцу Рагачова ня з чутак. Тэма «малой радзімы» знайшла ўласаблівенні ў сэрыі афортаў «Успаміны аб Рагачове». Рагачоўскі побыт ў экзотыкі мясцовых густу ператвораны ў працах Каплана лірычнымі перажываннямі, запрашены народным гумарам.

Гэтая выставка незвычайная. Эта — падарунак саброў Анатоля Каплана з Дрэздэну, Рудольфа Маера і Аннализы Маер—Майнчэль. На працы гаўнікі год яны арганізоўвалі выставы мастака ў Нямеччыне, а цяпер значную частку свайго збору (399 графічных аркушau, больш як 20 кніг і каталагau) вырашылі падарыць малой радзіме мастака — Беларусі.

КАНЦЭРТ

Рок-н-рольны пажар

27 лістапада ў клубе «Графіci» — «Рок-н-рольны пажар». Граюць: «SDM» і «Абшар». Пачатак а 19-й. Даведкі па телефоне (029)779-99-18.

19 (ндз) — «Шлях у Царград».

Тэатар лялек

18 (сб), 21 (аўт), 22 (ср) — «Начны госьцы».

19 (ндз), 20 (пн) — «Прывітаньне, Чырвоны Каптурок».

23 (чи) — «Прыгоды бравага ваякі Швайка».

25 (сб) — «Тры парсючкі».

26 (ндз) — «Чароўная лямпа Алядына».

Тэатар юнага гледача

17 (пт) — «Якая стварыла цуд».

18 (сб), 24 (пт) — «Залатое сэрцайка».

18 (сб) — «Тарас на Парнасе».

18 (сб) — «Каліф-шавец».

19 (ндз) — «Пацалунак начы».

21 (аўт) — «Палачанка».

26 (ндз) — «Дзень народзінаў ката Леапольда».

На які рахунак пералічаць грошы?

Ахвяраванье можна перавесці ў любым аддзяленні банку, на любой пошце. У лічыце, што пры пераказванні грошай паштовым пераводам пошта спаганяе дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай празь «Беларусбанк» працэнту не бяруць.

На банкаўскай квітанцы ў графе «Від плацяжы» трэба пазначыць: «Ахвяраванье». У графе: «Атрымальнік плацяжы» трэба пісаць: «Фонд выдання газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521». У графе «Найменаванье банку» трэба пісаць: «МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764». У графе «Рахунак атрымальніка» 3015 212 000 012. Пры перасылцы грошай па пошце тое самае трэба пісаць у рубрыках «Каму» і «Куды».

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ

Фонд вydаннja газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521
МГА ААТ «Белівестбанк» вул. Калектарная, 11, Минск, код 764

ахунак ат-
ымальника

Асабовы
рахунак

(прозвіщча, ім'я, ім'я па бацьку, адрес)

ΑΓΝΑΑΜ

Kacip

Фонд вydаньня газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521
МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарна, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка

Асабовы
рахунак

(прозвищча, імя, імя па бацьку, адрес)

АГУЛАМ

КВІТАНЦІЯ

Kacip

М.П.

**Каб штотыдзень
атрымліваць газэту,
дасылайце адресы і
прыватныя
ахвяраваньні**

Каб гарантавана
чытаць «Нашу
Ніву» цяпер, калі
«Саюздрукам»
і «Белпошце»
забаронена
распаўсюджваць
газэту:

1) Просім усіх
ахвотных чытаць
газету паведамляць у
Рэдакцыю свае
адрасы
і тэлефоны. Гэта
можна зрабіць па
тэлефоне, факсам,
праз пошту ці
электронную пошту.
Тэлефоны: (017) 284-
73-29, (029) 260-78-32
(МТС), (029) 618-54-
84
e-mail: dastauka@tut.by
паштовы адрас: а/с
537, 220050 Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытачоў пералічваць на рахунак газэты ахвяраваньне з разыліку 6 000 рублёў на месяц. Гэтага будзе досыпъ для выхаду і дастайкі газэты. У блянку банкаўскага паведамлення ці паштовага пераказу, калі ласка, дакладна і разборліва назначайце ваш адрес, у тым ліку паштovы індэкс і код пад'езду. Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз, забясьпечаць выхад газэты на тры месяцы. Хто ж маемагчымасць пераказаць 36 000 рублёў адразу, забясьпечаць публікацыю «НН» адразу на паўгоду.

калі 6...

31

...сябры Саюзу
палякаў сапраўды
займаліся
кантрабандай
наркотыкаў.

— Ну цо, пан, торкае?

— Очэвішчэ: тэрраз
быў капітальны глюк
— на Бялорусі
паважаюць правы
нацыянальных
меншасцяў.

...памеры
тавараабароту з
Іранам сапраўды
ўзрасьлі да мільярда
даляраў штогод.

— Мама, а чаму калісьці
нас, беларусаў, называлі
бульбашамі, а цяпер
рахат-лукашамі?

— Еш марцыпанавыя
дранікі і маўчи!

Сабачыя гісторыі

Адзін Сабака любіў залатое восеньскае лісіце. Граждан-дворнік злаваўся: «Разваліі Савецкі Саюз, а цяпер німа каму лес падпалаць! Ну і я ня буду займачца азеляненнем прыроды, бо ў мяне і так галава баліць і нырка плача...»

Адзін Сабака сказаў: «Газу німа ў нас, але бульба ё...» Граждан, пачуўшы гэта, заплакаў: «Як мне цяпер далей жыць, не пракаціўшы Фядруту на газонакасілцы...»

Адзін Сабака заклікаў усіх: «Не набывайце Шалкевіча студынага, бярыце Шалкевіча канцэртнага!» Граждан тут жа перапалохаўся: «А ў мяне ж канцэртнатаў пяць мяшкоў засталося яшчэ ад студэнтаў Шушкевіча...»

Аднаму Сабаку ні спалася, і ён слухаў радыё. Граждан, які жыў за сцяной, цэлы тыдзень падслухоўваў, што робіцца ў суседа, і нарэшце напісаў ліст у міліцыю, дзе паведаміў, што палякі зьбираюцца акупіраваць стайню ў ягоным агроўдзе.

Адзін Сабака, даведаўшыся, што «НН» 23 лістапада споўніцца 100 гадоў, паслаў віншаваныне ў рэдакцыю. Граждан, даведаўшыся пра юбілей, напісаў папярэджаныне: «Ня ўздумайце Шніпу даць грамату, бо ён вусаты і, магчыма, яшчэ скрывае ў сваёй кватэры савецкага языка, што ўцёк ад майго вазмушчоннага разуму!»

Адзін Сабака не любіў твораў бумбамлітаўцаў. А Граждан вечарамі сядзеў у іржавым тазіку і займаўся любоўю па телефоне з папуасамі, а ранітай, праходзячы каля Сабакі, казаў: «Нікуды ты ня дзенесься, улюбісья і жэнісься...»

Адзін Сабака пераапрануўся ў Граждана і пайшоў выбіраць буракі з-пад сънегу. Граждан, убачыўшы гэта, сказаў: «А мне мама не дазваляе шукаць сънежную бабу, бо я прадназначаны жаніца на жэнішчыне зь нявіданнай касой...»

G+G=S

А ТЫ ПАДПІШЫСЯ!

Каб рэгулярна атрымліваць
«Нашу Ніву»,

проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас.
Аднасосова Рэдакцыя звязвятаеца з просьбай
ахвяраваць на выданніе. Дэталі — старонка ??.

Лукашэнка: «Я катэгарычна выказаўся за непрымальнасць інсінуацый»

Менск лічыць: Москва абмяжуецца, як і ў мінулым, пагрозамі. Бо перакрыццё газу напалохала б Эўропу, а перакрыццё нафты ўдарыла па кішэні блізкіх да Крамля людзей. **Старонка 4.**

«Жаданыне зразумець працэсы ў Беларусі заўсёды знайдзе водгук»

Упершыню на адкрытыці «Менскага форума» прысутнічаў

старшыня палаты прадстаўнікоў. Быў скандал. **Старонка 10.**

Словы Коласа, музыка праваслаўных растаманаў

Іх запісы даўно блукаюць па беларускіх музычных сайтах. «Вобразы» на слова Коласа многіх уразілі. Сумневу не ўзынікала: гурт «Комба

Бакх» беларускі. Але, як высьветліў Сяргей Будкін, музыкі з Кастрамы. **Старонка 26.**

«Перасіліць зыгзагі эпохі скора здолее родны Край»

Генадзь Бураўкін трапіў у больніцу ў перадінфарктным стане. З паэтам размаўляў Аляксандар Класкоўскі. **Старонка 5.**

Камоцкая і Вайцюшкевіч у Парыжы

Entree libre. **Старонка 27.**

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

Смутак і боль галавы, кружэныне ў галаве і шум у вушах — гэта з таго, што жывот дрэнна травіць. ½ шклянкі нату́ральний горкай вады Франца Ёзэпа безь ніякага болю ачышчае живот і гэтym

самым памагае. «Вада Франца Ёзэпа, — піша прафэсар W.Buhl у Мюнхене, — дзействуе быстра, і агульна прызнана, што яна мае добры смак».

«Наша Ніва». 1911. №42.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

МУЗЫКА, КНІГІ

Беларуская музыка і софт. Янкі Купала, 27. Т.: (29) 757-58-67. Але́с

«Нацыянальная ідзяя» — 200 наўядо-
мейшых феномену беларускасці — чы-
тайце на www.sievaryarnets.net або
www.mfront.net.

Кніга пра Барыса Кіта (да 95-дзярдзя)

прадам. Нава: «Грамадзянін съвету». Т.:

204-54-58, 622-57-20, 509-12-16, 573-

88-17, 110-19-28

ПАДАРОЖКА

Зьміцер Касцяпяровіч запрашае ў сёб-
рскую падарожку 19 лістапада (нядзеля)
маршрутам: Менск—Залесьсе—Сму-
глы—Гервяты—Міхалішкі—Солы—
Засьвір—Свір—Менск. 26 лістапада
(нядзеля) «Неманская каса»: Вуžda—Кух-
ічы—Наднёман—Ніясвіж—Вішнявец—
Новы Свержань. 1—4 сънежні: Рыга. Т.:

292-54-58, 622-57-20, 509-12-16, 573-

88-17, 110-19-28

САКОЛКІ

Пралануем саколкі з нацыянальным гер-
бам «Пагоня», бел-чырвона-белым сця-
гам, надпіс на 20 мовах «Жыве Беларусь!».
Белыя і чорныя колеры. Любая памеры.
Лістайце на respi2006@tut.by, а таксама
звязвятаеца да незалежных распавядун-
ікаў.

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Лукшевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская

галоўны рэдактар Андрэй Дынько

фотарэдактар Арцём Ліва

нам.галоўнага рэдактара Андрэй Скурко

мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі

выдавец і заснавальнік Місцовы фонд выданья

газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЙ:

а/c 537, 220050 Менск

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» забавязковая. 12 палос форматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Друкавецца беларускі Дон друк», Менск, пр. Ф.Скарбы, 79. Рэдакцыя не нікса адказнасць за зміст рагажных абвестак. Кошт свабодны. Пасыходчаные абрэгістрацыі пэрывацьнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенне Міністэрства інформацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220030, г. Менск, вул. Калектарная, 20а-112. Р/р 301521200012 у МГДААТ «Белінвестбанку», Менск, код 764.

Наклад 2621. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друку 23.00 15.11.2006.

Замова № 6367.

Рэдакцыйны адрас: Калектарная, 20а-112.